

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 716/2016-92

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. októbra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou Čarnogurský ULC s. r. o., Tvarožkova 5, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Mag. Ján Čarnogurský, vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 81/2014 a jeho rozsudkom z 25. septembra 2014, za účasti Krajského súdu v Bratislave, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 81/2014 a jeho rozsudkom z 25. septembra 2014 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 81/2014 z 25. septembra 2014 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 354,88 € (slovom tristopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov), ktorú im je Krajský súd v Bratislave povinný uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokátskej kancelárie Čarnogurský ULC s. r. o., Tvarožkova 5, Bratislava.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. januára 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“), [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“), a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [(ďalej len „sťažovateľka v 3. rade“) spolu ďalej len „sťažovatelia“, v citáciách aj „žalobcovia“ alebo „navrhovatelia“], ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 81/2014 a jeho rozsudkom z 25. septembra 2014.

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia boli žalobcami v súdnom konaní vedenom Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 95/1995, v ktorom sa na základe žaloby zo 7. apríla 1995 v zmysle jej neskorších zmien domáhali proti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“, v citáciách aj „žalovaný“ alebo „odporca“), ako právnej nástupkyňi pôvodných žalovaných náhrady škody spôsobenej pri poskytovaní zdravotníckych služieb a za sťaženie spoločenského uplatnenia.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti poukazujú na tieto okolnosti:

«Sťažovateľ 1/ je fyzická osoba, ktorá v rokoch 1972 – 1977 pravidelne na základe písomných a ústnych pozvánok zdravotníckeho zariadenia chodil darovať krvnú plazmu.

Sťažovateľ 2/ a sťažovateľ 3/ sú potomkovia sťažovateľa 1/, ktorí sa narodili v roku 1986 s anémiou krvi, a ktorým sťažovateľ 1/ v roku 1986 za účelom záchrany ich života daroval svoju krv na podnet, respektíve výzvu [REDAKOVANÉ]

Zdravotnícke zariadenie, na ktoré sťažovateľ 1/ chodil pravidelne za účelom darovania krvnej plazmy, a ktorým bol evidovaný ako darca krvi a krvnej plazmy, bola [REDAKOVANÉ] (ďalej aj ako „KHTK“ alebo „právny predchodca žalovaného“).

Je všeobecne známe, že v rokoch 1976 až 1977 vypukla na predmetnom KHTK epidémia infekčnej vírusovej hepatitídy typu C z dôvodu neodborného procesu odsávania krvnej plazmy.

Krvná plazma sa na KHTK v [REDAKOVANÉ] odsávala nasledovným spôsobom:

V prvej fáze na odsávanie plazmy z 12 krvných konzerv používali na KHTK len jednu jedinou odsávaciu ihlu nachádzajúcu sa v jednej odsávacej súprave, ktorú bez sterilizácie používali opakovane na odsávanie krvnej plazmy z prvej, aj z druhej, aj tretej... až dvanástej krvnej konzervy a erytrocyty (červené krvinky), ktoré po odsatí plazmy zostali v každej krvnej konzerve 12 darcom okamžite vracali transfúziou späť do žíl. Po tejto spätnej retransfúzii erytrocytov (červených krviniek), nasledovala hneď druhá fáza.

V druhej fáze odberu - po odobratí krvi na plazmu pri druhom odbere od 12 darcov, konajúci personál opätovne zabezpečil krvné konzervy na odstredenie do centrifúgy.

Po odstredení krvi znovu postavili na stôl 12 krvných konzerv a odsávali krvnú plazmu.

V druhej fáze odberu na odsávanie plazmy zo všetkých 12 krvných konzerv bola používaná síce nová, ale opätovne len jediná odsávacia ihla, ktorú bez sterilizácie používali opakovane na odsávanie krvnej plazmy z prvej, druhej, tretej... dvanástej krvnej konzervy.

Po takomto odsatí plazmy darcom znovu vrátili erytrocyty transfúziou späť do žíl.

V darcovskej dokumentácii sťažovateľa 1/ odo dňa 22. 02. 1972 do dňa 28. 04. 1977 je zapísaných celkovo 32 tzv. dvojfázových odberov na plazmaferézu..., tzn. so sťažovateľom 1/ darovalo vždy ďalších 11 spoludarcov, aby bolo spolu 12 darcov pri každom odbere, aby

bola vyvážená centrifúga... na KHTK, v ktorej sa vždy na vyváženie do každej vložili len 4 sklenené odberné fľaše objemu 0,5 l, ktoré obsahovali 50 ml. citrónanu sodného a 400 ml. práve odobratej krvi.

Sťažovateľ 1/ teda odo dňa 22. 02. 1972 do dňa 28. 04. 1977 daroval krv na plazmaferézu spolu s ďalšími viac ako 300 spoludarcami, lebo 300 darcov krvi na plazmaferézu bolo v rokoch 1976 až 1977 nakazených. Informácie o počte nakazených darcov sú priamo z roku 1977 z úst od lekárov a konajúceho personálu.

Informácie sa v tom čase šírili ústnou formou, nakoľko na predmetnú kauzu bolo z politických dôvodov uvalené informačné embargo. Dôkazom embarga je aj zápis – príkaz pre lekárov z KHTK – v darcovskej dokumentácii sťažovateľa 1/ zo dňa 22. 06. 1977: „Nevydávať potvrdenie o zdravotnom stave!“

Sťažovateľ 1/ preto nemal odkiaľ mať vedomosť o tom, že nie je spôsobilý na darovanie krvi na plazmaferézu a že má, mal, alebo prekonal infekčnú vírusovú hepatitídu, lebo lekári mali zákaz povedať mu o tom, že je nakazený...

Darcov, ktorým zistili vírusový zápal pečene a niektorú z ďalších spomínaných hepatitíd, vyradili navždy z darovania krvi na plazmaferézu. Sťažovateľ 1/ však vyradený nebol i keď lekári z KHTK tvrdili, že z darovania vyradený bol.

Dňa 19. 10. 1976 daroval sťažovateľ 1/ krvnú plazmu spolu s darcom [REDACTED], ktorý daroval krvnú plazmu celkovo 6x (sťažovateľ 1/ daroval 79x). Odber krvnej plazmy darcu [REDACTED] dňa 19. 10. 1976 bol jeho šiestym a zároveň posledným odberom, nakoľko v ďalšom období už viac plazmu nedaroval, bola mu totiž následne zistená hepatitída non A – non B, ktorú neskôr diagnostikovali ako hepatitídu C. Darcu [REDACTED] po zistení hepatitídy non A – non B navždy vyradili z darovania krvnej plazmy. Bola preukázaná príčinná súvislosť s poškodením jeho zdravia a darovaním krvnej plazmy v rokoch 1976 až 1977. [REDACTED] svoj boj s vírusom prehral. Zomrel na cirhózu pečene dňa 13. 01. 2012. [REDACTED] daroval krv na plazmaferézu spolu so sťažovateľom 1/ dňa 19. 10. 1976, čo je dokázané prostredníctvom darcovskej dokumentácie sťažovateľa 1/ v súdnom spise sťažovateľa 1/.

Dňa 14. 12. 1976 daroval sťažovateľ 1/ krvnú plazmu spolu s darcom [REDACTED], ktorý daroval krvnú plazmu len 3x. Odber krvnej plazmy darcu [REDACTED] dňa 14. 12. 1976 bol jeho druhým a predposledným odberom, po treťom jeho odbere

dňa 24. 3. 1976 už následne viac plazmu nedaroval, lebo mu bola diagnostikovaná hepatitída non A – non B, ktorú neskôr diagnostikovali ako hepatitídu C. Po zistení hepatitídy non A – non B vyradili darcu [REDACTED] navždy z darovania krvnej plazmy. Bola mu preukázaná príčinná súvislosť s poškodením jeho zdravia a darovaním krvnej plazmy v rokoch 1976 až 1977 a zároveň p. [REDACTED] uspel v súdnom spore o náhradu škody spôsobenej postupom zdravotníckeho zariadenia KHTK. Dôkaz, že p. [REDACTED] daroval krv na plazmaferézu spolu so sťažovateľom 1/ dňa 14. 12. 1976 je v súdnom spise sťažovateľa 1/.

Dňa 15. 02. 1977 daroval sťažovateľ 1/ krvnú plazmu spolu s darkyňou [REDACTED], ktorá darovala krvnú plazmu celkovo 8x. Odber krvnej plazmy darkyne [REDACTED] dňa 15. 02. 1977 bol jej siedmy v poradí a po poslednom ôsmom odbere 23. 03. 1977 už viac plazmu nedarovala, lebo jej následne diagnostikovali hepatitídu non A – non B, ktorú neskôr diagnostikovali ako hepatitídu C. Po diagnostikovaní hepatitídy non A – non B vyradili darkyňu [REDACTED] navždy z darovania krvnej plazmy. Bola jej preukázaná príčinná súvislosť s poškodením jej zdravia a darovaním krvnej plazmy v rokoch 1976 až 1977. Dôkaz, že darovala krv na plazmaferézu spolu so sťažovateľom dňa 15. 02. 1977 sa nachádza v súdnom spise sťažovateľa 1/.

Týmto trom darcom, ktorí bezprostredne spolu so sťažovateľom 1/ darovali pre každého z nich v jeden kritický deň krvnú plazmu so sťažovateľom 1/ darca p. [REDACTED] v kritický deň 19. 10. 1976, darca p. [REDACTED] v kritický deň 14. 12. 1976 a darkyňa p. [REDACTED] v kritický deň 15. 02. 1977 – následne u všetkých zistili hepatitídu non A – non B a natrvalo ich vyradili z darovania krvnej plazmy (pozn.: aj ďalší iní darcovia, ktorým diagnostikovali hepatitídu non A – non B boli natrvalo vyradení z darovania plazmy). Bola preukázaná príčinná súvislosť s poškodením ich zdravia v súvislosti s darovaním krvnej plazmy v rokoch 1976 až 1977.

Sťažovateľ 1/ nebol nikdy vyradený z darovania krvi na plazmaferézu i keď priniesol na KHTK po každom pravidelnom vyšetrení na infekčnom oddelení z tzv. cholera barakov na [REDACTED] ulici od primárky [REDACTED] potvrdenia v zalepenej obálke, ktorá im písala, že sťažovateľ 1/ prekonal, mal a má vírusový zápal pečene, hepatitídu non A non B.

Sťažovateľ 1/ sa o uvedenom dozvedel až po iniciovaní súdneho konania dňa 07. 04. 1995 a potreboval z KHTK svoju zdravotnú dokumentáciu špecialistovi na hepatídy, aby pripravil posudok o zdravotnom stave sťažovateľa 1/. Sťažovateľ 1/ až v roku 1995 zistil, že aj on mal v roku 1977 potvrdený vírusový zápal pečene, ktorý bol identifikovaný ako non A – non B, presne tak ako mnohým ostatným darcom, ktorí sa v rokoch 1978 až 1980 súdili za poškodenie zdravia pri darovaní krvnej plazmy v rokoch 1976 až 1977, a ktorý mu v 1977 roku bol zatajený, lebo v darcovskej dokumentácii mal dňa 22. 06. 1977 príkaz pre personál KHTK „Nevydávať potvrdenie o zdravotnom stave!“.

Sťažovateľ 1/ bol okrem iného evidovaný aj Transfúznym oddelením [REDAKOVANÉ] z dôvodu, že sťažovateľ 1/ daroval na uvedenom oddelení krv dňa 10. 09. 1970.

Sťažovateľ 1/ bol v roku 1986 pozvaný Transfúznou stanicou [REDAKOVANÉ] korenšpodenčným lístkom na darovanie krvi pre jeho novonarodené dvojčiky s poznámkou „Prídite darovať krv pre svoje novonarodené dvojčiky dňa 30. 9. 1986, lebo sú anemické (chudokrvné) a majú tú istú krvnú skupinu A1 Rh pozit.“. Sťažovateľ 1/ nebol pozvaný na predmetný odber krvi závodným lekárom, ako to určovali v tom čase príslušné metodické pokyny. Transfúzne oddelenie na [REDAKOVANÉ] nemalo krv sťažovateľovi 1/ odobrať, ale malo ho poslať na KHTK, kde by mu krv za účelom darovania jeho deťom neboli odobrali.

Sťažovateľ 1/, pokiaľ by mal vedomosť o svojom zdravotnom stave, o nakazení vírusom hepatitídy non A - non B, ktorá bola už v roku 1974 označená ako hepatitída C..., by svojim novonarodeným deťom svoju krv nikdy nedaroval.

Sťažovateľ 1/ musel dodržiavať presné a prísne diétne opatrenia, objavila sa u neho porucha glukózovej tolerancie, objavili sa u neho ľahká steatóza, stredne ťažká fibróza, cervikobrachiálny syndróm, 3x musel podstúpiť biopsiu pečene. Ďalej, opakovane sa u neho objavil genotyp 1b, ktorý je najrezistentnejší, objavila sa u neho vysoká pozitivita HCV – RNA, opakované rapídne množenie vírusu HCV-RNA (kvantita: 33 400 000 umol/ml. Z roku 2013. Norma je 0-59 umol/ml.), preto bol 4x nastavený na liečbu inj. PEGIFN-alfa 2a v kombinácii s Ribavirínom a pri štvrtej liečbe aj v kombinácii s liekom Incivom, ktorá doposiaľ nebola úspešná. Samotná liečba mala aj veľa nežiaducich účinkov o. i. aj silné vypadávanie vlasov, poruchy spánku, podráždenie, poruchy sústredenia a iné.

Sťažovateľ 2/ musel dodržiavať presné a prísne diétne opatrenia, objavilo sa u neho zhoršenie psychického stavu, agresivita, dostal od lekára odporúčenie prestupu na inú školu, musel sa vyhýbať zvýšenej fyzickej a psychickej záťaži. U sťažovateľa 2/ sa objavila a trvala mierne pokročilá fibróza, hyperbilirubinémia, anémia ľahkého stupňa, leukopénia. Rovnako aj sťažovateľ 2/ musel podstúpiť biopsiu pečene. Taktiež sa u neho objavil genotyp 1, objavila sa u neho vysoká pozitivita HCV-RNA, rapídne množenie vírusu HCV-RNA (kvantita: 638 000 umol/ml., Norma je 0-59 pmol/ml.), preto bol nastavený na liečbu inj. PEGIFN-alfa 2a v kombinácii s Ribavirínom. Samotná liečba mala aj veľa nežiaducich účinkov o. i. aj silné vypadávanie vlasov a iné.

Sťažovateľka 3/ musela dodržiavať presné a prísne diétne opatrenia, objavilo sa u nej zhoršenie psychického stavu, agresivita, musela sa vyhýbať zvýšenej fyzickej a psychickej záťaži. U sťažovateľky 3/ sa objavila fibróza pečene, musela dodržiavať hepatoprotektívny režim, podstúpila biopsiu pečene. Aj u nej došlo k rapídnemu množeniu vírusu HCV-RNA (kvantita: 415 000 kópii/ml., norma je 0-59 kópii/ml.), preto bola nastavená na liečbu inj. PEGIFN-alfa 2a v kombinácii s Ribavirínom, ktorá mala veľa nežiaducich účinkov, a iné.

Sťažovateľovi 1/ bola informácia o tom, že je nositeľom vírusovej hepatitídy C oznámená v novembri roku 1993. Podľa zdravotnej dokumentácie sťažovateľa 1/ bol sťažovateľ 1/ nositeľom tohto ochorenia už od roku 1977. Hepatitída C u sťažovateľa 1/ mala a stále má ťažší dlho trvajúci priebeh. Vírus HCV RNA sa v tele sťažovateľa 1/ neustále množí. Sťažovateľ 1/ bojuje s hepatitídou C už vyše 3 desaťročia. Choroba u sťažovateľa 1/ naďalej trvá.

U sťažovateľov 2/ a 3/ bolo ochorenie – vírusovej hepatitídy C zistené v roku 1994. Aj v tomto prípade je nesporné, že hepatitída typu C mala u sťažovateľov 2/ a 3/ ťažší a dlho trvajúci priebeh, a to od roku 1994 – do roku 2009. Sťažovatelia 2/ a 3/ podstatnú časť svojho života prežili bez akejkoľvek zdravotnej pohody.

Sťažovatelia 2/ a 3/ dostali v marci roku 2010 od svojho ošetrojúceho lekára [REDAKOVANÉ] lekársku správu, kde je uvedené: „Nemožno vylúčiť relaps chronickej hepatitídy C, ani xenibioticky podmienené poškodenie pečene“.

V priebehu súdneho konania bolo znalcom odporúčené priznať sťažovateľom mimoriadne zvýšenie bolestného z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Okrem samotných

útrap spojených s jednotlivými úkonmi liečby a diagnostiky ochorenia bolo dôvodom hodným osobitného zreteľa i skutočnosť, že sťažovatelia 2/ a 3/ sa väčšine lekárskeho postupov podrobili ako maloletí.»

Žalovaná s uvedenou argumentáciou sťažovateľov nesúhlasila a žalobu žiadala v celom rozsahu zamietnuť. V priebehu konania pred okresným súdom argumentovala najmä tým, že v priebehu celého obdobia darovania krvi zo strany sťažovateľa v 1. rade bežnou formou a formou plazmaferézy bol spôsob odberu a spracovania krvi na Klinike hematológie a transfuziológie v [REDAKOVANÉ] na [REDAKOVANÉ] vykonávaný podľa platných predpisov vydaných Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky s cieľom zníženia rizika prenosu potransfúznej hepatitídy krvnými prípravkami. Žalovaná v tejto súvislosti uviedla, že vo vzťahu k sťažovateľovi v 1. rade nebolo dosiaľ preukázané splnenie predpokladov zodpovednosti za škodu u jej právneho predchodcu, a to predovšetkým pokiaľ ide o otázky príčinnej súvislosti medzi darovaním krvnej plazmy a vznikom hepatitídy typu C. Vo vzťahu k svojej prípadnej zodpovednosti za škodu spôsobenú sťažovateľom v 2. rade a sťažovateľkou v 3. rade tvrdila, že z vykonaného dokazovania bolo jednoznačne preukázané, že sťažovateľ v 1. rade mal plnú vedomosť o svojom ochorení, a tým aj vedomosť o svojej nespôsobilosti darovať krv, a napriek tomu sa rozhodol dobrovoľne ju sťažovateľovi v 2. rade a sťažovateľke v 3. rade darovať, čím zároveň došlo k prenosu vírusovej hepatitídy typu C aj na nich.

Okresný súd rozsudkom č. k. 9 C 95/1995-377 zo 6. novembra 2007 rozhodol tak, že žalobu sťažovateľov v celom rozsahu ako nedôvodnú zamietol.

Proti označenému rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 12 Co 106/2008-442 z 29. mája 2009 tak, že rozsudok okresného súd č. k. 9 C 95/1995-377 zo 6. novembra 2007 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd po tom, ako vec opätovne po doplnení dokazovania prerokoval, a vychádzajúc z právneho názoru krajského súdu, v poradí druhým rozsudkom č. k.

9 C 95/1995-723 z 28. novembra 2013 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) opätovne rozhodol tak, žalobu sťažovateľov v celom rozsahu ako nedôvodnú zamietol. Okresný súd svoje rozhodnutie po skutkovej stránke odôvodnil predovšetkým tým, že „[v] auguste 1976 v rámci pravidelných laboratórnych vyšetrení darcov boli u žalobcu v 1. rade po prvýkrát zistené zvýšené hodnoty pečeňových (hepatálnych) enzýmov, ktorých aktivita kolísala. Od júla 1977 bol žalobca v 1. rade sledovaný na Klinike infektológie s dg. záverom vírusový infekčný zápal pečene bez žltacky (Hepatitis virosa anicterica.)

V tom istom čase bol žalobca v 1. rade Klinikou hematológie a transfuziológie vyradený z darcovstva krvi i plazmy, neskôr mu boli realizované odbery krvi a plazmy len za účelom výroby laboratórnych sanguitestov.

Žalobca v 1. rade po narodení žalobcov v 2. a 3. rade dvojčiek [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] dňa 18. 8. 1986 a zistení anémie (chudokrvnosti) u oboch detí, poskytol k indikovanej transfúzii pre obe deti svoju krv, ktorá bola obom podaná dňa 2. 10. 1986 (z odberu dňa 30. 9. 1986), kedy boli obe deti infikované vtedy ešte stále neznámym vírusom hepatitídy C, v danom čase bol žalobca v 1. rade vyradený z darcovstva krvi a plazmy, čo mu muselo byť známe.“. Svoje rozhodnutie vo vzťahu k nároku sťažovateľa v 1. rade právne odôvodnil s poukazom na znenie § 238 a § 421 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ ide o posúdenie zodpovednosti právneho predchodcu žalovanej podľa § 238 Občianskeho zákonníka, okresný súd konštatoval, že „v tomto konkrétnom prípade nemôže ísť o zodpovednosť podľa § 238 Občianskeho zákonníka, pretože nejde o škodu, ktorá by mala pôvod v povahe prístroja, nástroja, či inej veci, ktoré sa použili, ale v samotnom spôsobe vykonania odberu krvi a krvnej plazmy (R 15/1986)“.

V súvislosti s posúdením nároku sťažovateľa v 1. rade podľa § 421 Občianskeho zákonníka okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že „[v] celom doterajšom konaní nebolo zavinenie právneho predchodcu žalovanej preukázané. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že postup právneho predchodcu žalovanej bol jednoznačne vykonaný lége artis v súlade s vtedy známym stavom medicínskych poznatkov (hepatitída typu C bola objavená až v roku 1989) a podľa platných predpisov. K takémuto názoru dospeli aj znalci v predchádzajúcom priebehu konania. Z uvedeného dôvodu na strane právneho predchodcu žalovanej je daný liberačný dôvod podľa § 421 ods. 3 Občianskeho zákonníka.“.

Následne sa okresný súd zaoberal aj otázkou príčinnej súvislosti medzi darovaním plazmy sťažovateľom v 1. rade v priebehu rokov 1972 až 1977 a diagnostikovaním hepatitídy typu C, kde s poukazom na závery v konaní vykonaných znaleckých posudkov konštatoval, že táto „*nebola jednoznačne preukázaná..., nakoľko nemožno vylúčiť iné formy nákazy hepatitídou typu C, ktorá sa... prenáša aj inak (lekárske zákroky, sexuálnym stykom, neznámy prenos a pod.)*“.

Okresný súd sa ďalej zaoberal posúdením nárokov sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade, pričom pre účely svojho rozhodnutia považoval za rozhodujúce posúdenie otázky, či sťažovateľ v 1. rade v čase pred darovaním krvi sťažovateľovi v 2. rade a sťažovateľke v 3. rade vedel o tom, že „*nie je vhodným darcom...*“.

Okresný súd v tejto súvislosti v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že vedomosť sťažovateľa v 1. rade o tom, že je vylúčený z darcovstva krvi, jednoznačne vyplynula zo skutočností, že

„*a) už v roku 1977 urobila [REDAKOVANÉ] záver o anikterickej vírusovej hepatitíde. Žalobca v 1. rade nemôže tvrdiť, že o tejto skutočnosti nevedel, nakoľko je preukázané, že bol s touto diagnózou ďalej sledovaný a liečený v pravidelných intervaloch na Klinike infektológie. Toto potvrdzuje aj záver Znaleckého posudku [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] zo dňa 10. 6. 2012 číslo 101/2012 (str. 3).*

b) následne bol žalobca v 1. rade vyšetrený [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] a bolo mu oznámené, že nie je vhodným darcom. Bola mu odporúčaná liečba u hepatológa a hematológa.

c) v roku 1986 prednosta Kliniky hematológie a transfúziológie [REDAKOVANÉ] na naliehanie žalobcu v 1. rade povolil darovanie na laboratórne účely;

d) o tejto skutočnosti bol žalobca v 1. rade poučený [REDAKOVANÉ] a obdržal preukaz na výrobu diagnostických sér.

e) znalecký posudok [REDACTED]

[REDACTED] zo dňa 10. 6. 2012 číslo 101/2012 v poznámke č. 3 pod čiarou na str. 4 jednoznačne konštatuje vedomosť žalobcu v I. rade o vylúčení z darcovstva.“.

Na základe uvedených skutkových záverov okresný súd konštatoval, že sťažovateľ v I. rade krv svojím deťom daroval z vlastného rozhodnutia, pričom tak „neštandardne urobil na transfuziologickom pracovisku na [REDACTED] hoci dovtedy pôsobil ako darca plazmy na laboratórne účely na transfuziologickom pracovisku na [REDACTED] ulici a ako pravidelný darca mal vedomosť o tom, že každý darca má darovať krv vždy len na jednom konkrétnom pracovisku z dôvodu, aby bolo možné odsledovať a kontrolovať dodržanie predpísaných intervalov odberov... Z neznámeho dôvodu žalobca v I. rade ani neinformoval personál transfuziologického pracoviska na [REDACTED] že je pravidelným darcom krvi na pracovisku na [REDACTED] čo by znamenalo okamžitú komunikáciu medzi týmito pracoviskami.“.

Okresný súd ďalej konštatoval, že „[t]ransfúzia pre žalobcov v 1. a 2. rade prebehla zo strany právneho predchodcu žalovanej lége artis“.

Na základe už uvedených skutočností okresný súd vo vzťahu k nárokom uplatneným sťažovateľom v 2. rade a sťažovateľkou v 3. rade dospel k záveru, že „medzi postupom právneho predchodcu žalovanej a vznikom škody u žalobcov v 2. a 3. rade neexistuje príčinná súvislosť. Zodpovednosť žalovanej v takom prípade nie je možné konštatovať.“.

Proti tomuto rozsudku v rozsahu, v ktorom okresný súd zamietol žalobu sťažovateľov, podali sťažovatelia odvolanie, v ktorom na podklade dôvodov v ňom uvedených navrhli rozsudok okresného súdu v napadnutej časti zmeniť a žalobe v celom rozsahu vyhovieť.

Sťažovatelia svoje odvolanie odôvodnili tým, že okresný súd (i) vec nesprávne právne posúdil, (ii) na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a (iii) svojím postupom im v konaní odňal možnosť konať pred súdom.

V súvislosti s uplatnenými odvolacími dôvodmi sťažovatelia predovšetkým namietali, že okresný súd žiadnym spôsobom nereagoval na ich skutkovú argumentáciu uplatňovanú v priebehu súdneho konania.

Sťažovatelia v odvolaní namietali, že „[z] odôvodnenia rozsudku... (okresného súdu, pozn.) je zrejmé, že súd opakovane (ako v prípade rozsudku zo dňa 6. 11. 2007, č. k. 9 C 95/1995-377) vychádzal pri rozhodovaní o ich nárokoch výlučne z dôkazov predložených odporcom, tvrdení žalovaného a zo znaleckých posudkov č. 4/2002 a č. 16/2004, ktorých výpovedná hodnota je v niektorých prípadoch po ich podrobnom preštudovaní a porovnaní so súdnym spisom viac ako otázna...

[s]úd na dôkazy predložené žalobcami neprihliadol a ani sa nevysporiadal obsahom výpovedí svedkov, navrhnutých žalobcami (napr. výpovede... a. i.).“.

K vedomosti sťažovateľa v 1. rade o jeho zdravotnom stave uviedli, že «je zjavné, že [jeho] zdravotná dokumentácia..., ktorá sa nachádza ako dôkaz v súdnom spise vykazuje známky manipulácie a najmä obsahuje už spomínanú poznámku „Nevydávať potvrdenia o zdravotnom stave“ zo dňa 22. 06. 1977, ktorej pravdepodobnou autorkou je ...

Lekári z KHTK tým porušili a opakovane porušovali platné predpisy. Žalobca 1/, ktorému bola 14. 07. 1977 zistená diagnóza „Hepatitis virosa anicterica“, mal byť natrvalo vyradený z darovania... [a] podľa žiadnych predpisov [mu] lekári nesmeli povoliť darovanie plazmy na Sanguitesty, nemali o tom ani uvažovať. Naopak, tým, že mu v darcovskej dokumentácii opakovane nechávali záznam „Môže pokračovať“ ho opakovane uvádzali do omylu, že len vtedy ho zavolajú na odber krvi na plazmaferézu, keď je zdravý.

Nie je pravdou, že by bolo preukázané, že právny predchodca žalovaného poučil žalobcu 1/ o jeho ochorení. Naopak, je len preukázané, že boli realizované odbery krvného materiálu...

Žalobca 1/ teda preukázateľne nemohol vedieť o svojom ochorení v čase darovania krvi svojim deťom.». V tejto súvislosti sťažovateľ v 1. rade poukázal na to, že „z vyjadrenia

Štátneho zdravotného ústavu [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] č. ŠZÚ/70-589-9513/98 zo dňa 01. 10. 1998... vyplýva, že lekári z KHTK porušili ohlasovaciu povinnosť a v 1992 roku a ani do 01. 10. 1998 právny predchodca žalovaného nenahlásil prípad positivity na hepatitídu žalobcu I/, ako mu to ukladali predpisy“.

Pokiaľ ide otázku príčinnej súvislosti, sťažovateľ v 1. rade uviedol, že «záver súdu, že nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi nakazením žalobcu I/ a darovaním plazmy... nemá oporu vo vykonanom dokazovaní.

Okrem toho ide o nové skutkové zistenie súdu prvého stupňa. V rozsudku č. k. 9 C 95/1995-377 zo dňa 06. 11. 2007 totiž súd absenciu príčinnej súvislosti ako dôvod pre zamietnutie žaloby neuvádza, keď vtedajšie odôvodnenie oprel najmä o záver, že postup zdravotníckeho zariadenia bol lége artis. Z uvedeného nového skutkového zistenia teda vyplýva aj nové, tzv. prekvapivé právne posúdenie veci...

Žalobca I/ dostatočne preukázal, že nikdy nebol informovaný o tom, že je nositeľom vírusu hepatitídy, lebo darcovská dokumentácia zo dňa 22. 06. 1977 obsahuje poznámku „Nevydávať potvrdenia o zdravotnom stave“ a následne sa diagnóza: „Hepatitis virosa anicterica“ vyskytuje v zdravotnej dokumentácii žalobcu I/ (lekárske správy z 01. 07. 1977, 14. 07. 1977, 13. 10. 1977 od [REDAKOVANÉ], ktoré sú založené v súdnom spise)... Žalovaný vôbec nepreukázal, že žalobca I/ bol už nakazený pri darovaní plazmy...

Preukazovanie príčinnej súvislosti pri škode na zdraví vzniknutej infikovaním prenosnou chorobou je mimoriadne náročné.

Akceptovanie právneho názoru o potrebe jednoznačnej nespochybniteľnej príčinnej súvislosti medzi darcovstvom plazmy a infikovaním by ad absurdum znamenalo, že žalobca I/ by musel po viac ako 17 rokoch od svojho nakazenia predložiť súdu konkrétnu krvnú vzorku, ihlu a pod.

Za rozhodujúci dôkaz treba v tomto smere považovať zdravotnú dokumentáciu žalobcu I/. V tejto sa prvý záznam o zvýšených hodnotách hepatálnych enzýmov objavuje v roku 1977, teda v rovnakom období ako u ostatných nakazených darcov. V uvedenom čase bol žalobca I/ stále pravidelným darcom.

Právny názor súdu prvého stupňa o nepreukázaní príčinnej súvislosti medzi darovaním plazmy a infikovaním sa hepatitídou C u žalobcu I/ preto podľa názoru

neobstojí... Podporne k tomuto žalobcovia poukazujú na odôvodnenie uznesenia NS SR sp. zn. 5 Cdo 346/2012 zo dňa 11. 09. 2013 v právnej veci účastníkov [REDAKOVANÉ] c/a Národná transfúzna služba o náhradu škody na zdraví, kde ide o skutkovo a právne identickú vec.

Z vykonaného dokazovania v tomto konaní vyplynulo..., že žalobca, pán [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], sa nakazil vírusom hepatitídy C pri darovaní krvnej plazmy dňa 21. 03. 1977 a zvýšené pečeňové testy mu boli zistené v máji 1977. [REDAKOVANÉ] krv na plazmaferézu daroval celkovo 3 krát... [a] bol na odbere spolu so žalobcom 1/ dňa 14. 12. 1976. Následne pán [REDAKOVANÉ] krv daroval ešte dňa 24. 03. 1977. Následne mu bola zistená diagnóza: „Hepatitis virósa anicterica“, a bol natrvalo vyradený z darovania. Žalobca 1/ v období od 22. 02. 1972 do 28. 04. 1977 daroval krv na KHTK na plazmaferézu celkovo 32x (dôkaz je v darcovskej dokumentácii, ktorá je v spise). Pri každom odbere jeho krvi... na plazmaferézu bolo vždy prítomných 10-12 spoludarcov, ktorí tiež darovali krv na plazmaferézu. Žalobca 1/ dával krv na plazmu celkovo s 320 darcami, pričom mnohí boli neskôr vyradení z darovania natrvalo. Je preto absolútne nemožné, aby sa jeho ochorenie posudzovalo inak než tak, že [jeho] ochorenie... je v príčinnej súvislosti s darovaním krvi na plazmaferézu v rokoch 1976-1977... [Z tohto dôvodu]... dôkazy v súdnom spise to potvrdzujú, že žalobca 1/ sa nakazil na KHTK v rokoch 1976-1977 pri darovaní krvi na plazmaferézu, kedy prepukla hepatitída medzi darcami. Je preto nespochybniteľná aj príčinná súvislosť s jeho ochorením a darovaním krvnej plazmy v rokoch 1976-1977 a následnom diagnostikovaní hepatitídy C zistenej u žalobcu 1/ v roku 1993, ktorá bola iným darcom krvi uznaná.».

K zodpovednosti za škodu podľa § 238 Občianskeho zákonníka sťažovateľ v 1. rade uviedol, že „[v] posudzovanom prípade nastala... objektívna zodpovednosť právneho predchodcu žalovaného za vzniknutú škodu..., [pretože]... odberná sústava, ktorou právny predchodca žalovaného realizoval odber krvnej plazmy... splňa definíciu prístroja“.

Pokiaľ ide o posudzovanie zodpovednosti právneho predchodcu žalovanej podľa § 421 Občianskeho zákonníka, sťažovateľ v 1. rade uviedol, že „zavinenie na strane zdravotníckeho zariadenia bolo preukázané.“

Skutočnosť, že právny predchodca žalovaného nepostupoval pri odbere krvnej plazmy lege artis, je potvrdená svedeckými výpoveďami svedkov a vyplýva i z obsahu súdneho spisu...

Právny predchodca žalovaného nevykonával pri odbere plazmy a ani neskôr pri transfúzii krvi žalobcom 2/ a 3/ všetky nevyhnutné ochranné opatrenia proti prenosu infekčných chorôb... Aj vtedy platné právne predpisy a interné usmernenia a najmä úroveň poznania lekárskej vedy, nedovoľovali vykonávať odber krvného materiálu nesterilnou ihlou...

Pokiaľ právny predchodca žalovaného realizoval odber od viacerých darcov jednou ihlou, do dvojlitrovej sklenenej fľaše, vystavil ich tak riziku nákazy krvou prenosnými ochoreniami.

Ďalším porušením prevenčnej povinnosti zo strany právneho predchodcu žalovaného bolo neinformovanie žalobcu 1/ o jeho zdravotnom ochorení a jeho nenahlásení ako osoby infikovanej infekčnou chorobou príslušnému úradu.“.

Sťažovateľ v 1. rade tiež uviedol, „že právny predchodca žalovaného uznal v iných prípadoch svoju zodpovednosť za škodu na zdraví iných darcov, ktorí sa nakazili v rovnakom prostredí ako žalobca 1/...“.

Sťažovateľ v 2. rade a sťažovateľka v 3. rade uviedli, že boli predovšetkým nakazení „z dôvodu, že pri krvnej transfúzii bola použitá krv, ktorá nebola testovaná na prítomnosť infekčných chorôb. Bez povšimnutia nemôže zostať ani skutočnosť, že im bola aplikovaná krv od viacerých darcov, teda nielen od žalobcu 1/.“.

Sťažovatelia v závere svojej odvolacej argumentácie uviedli, že okresný súd im odňal možnosť konať, a to „vzhľadom na nepreskúmateľnosť rozhodnutia, keď sa... žiadnym spôsobom nevyporiadal s ich právnou argumentáciou...“.

V tejto súvislosti konkrétne uviedli, že «pokiaľ súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia žiadnym spôsobom neuvádza a teda ani argumentačne nereaguje na fakt, že:

1. Zdravotná dokumentácia žalobcu 1/ preukázateľne obsahuje pokyn lekára „Neinformovať o zdravotnom stave!“, a preto... nemal odkiaľ mať vedomosť o tom, že nie je spôsobilý na darovanie;

2. Podľa rozsudku vtedajšieho Obvodného súdu Bratislava I so sp. zn. 8 C 615/78 zo dňa 10. 04. 1980 v spojení s rozsudkom Mestského súdu v Bratislave zo dňa 14. 05. 1981, sp. zn. 6 Co 572/80, bola na základe poznatkov vtedajšej lekárskej vedy a podľa vtedy platného práva ustálená zodpovednosť právneho predchodcu žalovaného za vznik škody na zdraví darcov;

3. Podľa rozhodnutia iného senátu Okresného súdu Bratislava I, ktorý v skutkovo a právne zhodných konaniach zaviazal odporcu na náhradu škody (rozsudky OS BA I č. k. 22 Ct 5/2003-143 zo dňa 11. 07. 2008, č. k. 11 C 53/1999-362 zo dňa 24. 04. 2010), žalovaný zodpovedá za škodu vzniknutú na zdraví darcov;

4. Samotní hlavní odborníci vtedajšieho Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky ako napr. toľko spomínaný [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] v dobovej korešpondencii z roku 1977 uznávali, že sa pri odbere plazmy nerešpektovali poznatky vtedajšej lekárskej vedy a porušovali interné smernice a všeobecne záväzné právne predpisy;

5. Žalobcovia argumentovali vo svojich podaniach okrem objektívnej zodpovednosti právneho predchodcu žalovaného za škodu a porušenia lege artis, že odber krvnej plazmy a transfúzia krvi žalobcom 2/ a 3/ boli realizované v rozpore s ustanovením § 415 Občianskeho zákonníka;
je potom rozhodnutie súdu prvého stupňa nepresvedčivé a nepreskúmateľné.».

O predmetnom odvolaní sťažovateľov rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 81/2014-795 z 25. septembra 2014 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) tak, že rozsudok okresného súdu postupom podľa § 219 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku ako vecne správny potvrdil. Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol:

«Základ predmetného nároku na náhradu škody treba s poukazom na ustanovenie § 868 Občianskeho zákonníka posúdiť podľa Občianskeho zákonníka v znení platnom do 1. 1. 1992..., a správne prvostupňový súd posudzovať, či odporca resp. jeho právny

predchodca zodpovedá za škodu v zmysle § 421 ods. 1 Občianskeho zákonníka, keď mal zato, že nie je možné posudzovať vec v zmysle § 238 Občianskeho zákonníka podľa ktorého organizácia zodpovedá i za škodu spôsobenú okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci, ktoré sa pri poskytnutí služby použili...

V zmysle citovaného ustanovenia organizácia zodpovedá za škodu len vtedy, ak bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci použitej pri poskytovaní služby. Výklad pojmu „okolnosti, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci treba chápať tak, že o takéto okolnosti ide najmä“ tam, kde škoda vznikla v dôsledku vady použitého prístroja alebo inej veci. Ak nie je preukázané, že práve tieto okolnosti vyvolali poškodenie zdravia, nie je naplnený základný predpoklad zodpovednosti za škodu podľa § 238 Občianskeho zákonníka. Je však vylúčené aby podľa tohto ustanovenia bola posúdená zodpovednosť zdravotníckej organizácie za škodu, ktorá nemala príčinu v povahe konkrétneho použitého prístroja alebo inej veci, ale v samom zdravotníckom zákroku, prípadne v spôsobe jeho vykonania. V takomto prípade zdravotnícka organizácia zodpovedá za škodu podľa ustanovenia § 421 Občianskeho zákonníka.

Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa, že v prípade navrhovateľa 1./ nie je možné posudzovať zodpovednosť odporcu, resp. jeho právneho predchodcu podľa ustanovení § 238 Občianskeho zákonníka, keď škoda nebola spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci /ihly, odsávacej súpravy/..., keď pôvod v povahe prístroja alebo inej veci nemá ani tá okolnosť, že pacient navrhovateľ 1./ sa pri ošetrovaní v zdravotníckom zariadení právneho predchodcu odporcu dostal do styku s osobou, ktorá bola nosičom určitého vírusu a od nej sa prípadne nakazil. Odvolací súd len v tomto smere poukazuje nato, že sám navrhovateľ 1./ odôvodňoval svoj návrh tým, že právny predchodca odporcu v roku 1977 pri odbere krvnej plazmy a krvi nedodrжал základné zásady asepsy, t. j. krvný materiál sa neodoberal sterilným spôsobom neboli dodržané základné prevenčné povinnosti, ktoré by zabránili vzniku škody na jeho zdraví.

Aplikácia ustanovenia § 238 Občianskeho zákonníka nie je možná ani vo vzťahu k navrhovateľom 2./ a 3./, ktorý si svoje nároky odvodzovali od toho, že navrhovateľovi 1./ právny predchodca odporcu vedome zatajil informácie o jeho zdravotnom stave a týmto

nezákonným postupom právneho predchodcu odporcu a porušením jeho povinností pri transfúzii krvi v zmysle vtedy platných predpisov a prevenčnej povinnosti došlo k ich infikovaniu hepatitídou typu C. To znamená, že navrhovatelia 2./ a 3./ si ani neuplatňovali náhradu škody na zdraví, ktorá mala byť spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci, ale táto mala byť spôsobená porušením konkrétnych povinností právneho predchodcu odporcu pri transfúzii krvi.

Vzhľadom na uvedený záver potom prvostupňový súd správne skúmal splnenie zákonných predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu podľa § 421 ods. 1 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého organizácia zodpovedá občanovi za škodu, ktorú mu spôsobila porušením právnej povinnosti.

Podľa § 421 ods. 3 Občianskeho zákonníka sa organizácia zodpovednosti zbaví, ak preukáže, že škode nemohla zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno od nej požadovať. Svojej zodpovednosti sa však nemôže zbaviť poukazom na to, že plnila opatrenie nadriadených orgánov.

Základnými predpokladmi vzniku zodpovednosti za škodu v zmysle citovaného ustanovenia sú a) porušenie právnej povinnosti, b) existencia škody, c) príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a škodou, d) zavinenie. Dôkazné bremeno ohľadom preukázania existencie predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu zaťažuje poškodeného, teda v prejednávanej veci navrhovateľov.

Porušenie právnej povinnosti spočíva v existencii takého úkonu, ktorý je v rozpore s objektívnym právom... Uskutočnený úkon je protiprávny vtedy, ak v súvislosti s ním došlo k porušeniu právnej povinnosti ktorá vyplýva zo všeobecne záväzných právnych predpisov a iných noriem, ktoré mal škodca zachovávať... Príčinná súvislosť ako jedna zo zákonných požiadaviek vzniku zodpovednosti za škodu znamená, že medzi protiprávnym úkonom a vzniknutou škodou musí byť vzťah príčiny a následku, pričom vzťah medzi protiprávnym úkonom a vznikom škody musí byť bezprostredný a nie sprostredkovaný. Zavinením sa rozumie psychický vzťah škodcu k protiprávnemu úkonu a ku škode. Tento vzťah je vyjadrený buď ako priamy alebo nepriamy úmysel alebo ako vedomá alebo nevedomá nedbanlivosť.

V oblasti poskytovania zdravotníckej starostlivosti sú zdravotnícke zariadenia postupovať v súlade s poznatkami lekárskej vedy a takýto postup je označovaný ako

„lége artis“. Nedodržanie týchto pravidiel je protiprávnym konaním. Všetko je treba posudzovať tzv. „ex ante“, t. j. na základe poznatkov, ktoré mal lekár k dispozícii v čase svojho rozhodnutia, resp. v čase prevedenia zákroku. Špecifikom sporov o náhradu škody na zdraví v súvislosti s poskytovaním zdravotníckej starostlivosti spočíva v tom, že otázku či zdravotnícke zariadenia postupovalo „lege artis“ je nutné posudzovať za pomoci znalcov – lekárov a podkladom pre právny záver o porušení povinnosti je spravidla znalecký posudok z odboru zdravotníctva.

Po oboznámení sa s obsahom spisu odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa zastáva názor, že k žiadnemu porušeniu právnej povinnosti právneho predchodcu odporcu vo vzťahu k navrhovateľovi 1./ nedošlo, pretože postup právneho predchodcu odporcu bol lége artis. Uvedené závery vyplývajú zo Znaleckého posudku Lekárskej fakulty [redacted] č. 4/2002, ktorá konštatovala, že postup pri odbere krvnej plazmy vykonávanej u právneho predchodcu odporcu – Klinika hematológie a transfuziológie v [redacted] v rokoch 1976-1977 bol lége artis a to v súlade s Metodickým pokynom o plazmaferéze – Vestník MZ SR č. 28/1970 č. 12 zo dňa 30. 12. 1970, ďalej z vyjadrenia Ministerstva zdravotníctva SR, sekcia zdravotnej starostlivosti zo dňa 3. 2. 1997 keď, komisia zriadená podľa Výnosu Ministerstva zdravotníctva SR 1034/92/-D/2-H na základe sťažnosti navrhovateľa 1./ nezistila zavinenie pracovníkov právneho predchodcu odporcu, ani postup non lége artis. Nepriamo tieto závery vyplývajú aj z kontrolného Znaleckého posudku [redacted] fakultnej nemocnice č. 16/2004, ktorý nekonštatoval porušenie právnych predpisov pri odbere krvnej plazmy a len uviedol, že v odborovej norme Zmiešaná ľudská krvná plazma ON 864810 (MZ ČSR), JK 265 schválená 14. 6. 1977, nie je uvedené či odsávanie plazmy sa má robiť jednou alebo viacerými odsávacími súpravami, keď konkrétny pracovný postup si stanovovalo každé pracovisko osobitne. Postup lége artis potvrdili aj svedecké výpovede pracovníkov právneho predchodcu odporcu [redacted] /č. l. 45 spisu/, [redacted] /č. l. 46 spisu/, [redacted] / č. l. 50, 122 spisu/, [redacted] /č. l. 76, 118 spisu/.

Odvolací súd sa s poukazom na všetky vyššie uvedené skutočnosti, stotožňuje zo závermi súdu prvého stupňa, že plazmaferéza bola vykonaná v súlade s vtedajšími štandardmi, postupmi a usmerneniami, bez ohľadu nato, ako sa tieto postupy javia vo svetle

súčasných medicínskych poznatkov. Listy a metodické usmernenia [REDACTED] [REDACTED] ktoré v konaní predložili navrhovatelia, sú podľa názoru odvolacieho súdu právne irelevantné, nakoľko hodnotia *ex post* postup, ktorý prebehol v súlade s vtedajšími predpismi a až následne, keď sa vyskytol problém tieto predpisy sa začali prehodnocovať a boli prijaté metodické opatrenia a to v roku 1978 /Metodické opatrenie uverejnené v bode 6, vo Vestníku MZ SSR čiastka 16-17 z 15. 10. 1978/.

Rovnako nie je možné dospieť k záveru o porušení prevenčnej povinnosti definovanej ustanovením § 415 Občianskeho zákonníka právnym predchodcom odporcu. Citované ustanovenie ukladá povinnosť každému postupovať vzhľadom na konkrétne okolnosti tak, aby nezapríčinil vznik škody, a jeho aplikácia prichádza od úvahy vtedy, ak neexistuje konkrétna právna úprava vzťahujúca sa na konanie, ktorého protiprávnosť sa posudzuje /pozri uznesenie NS ČR sp. zn. 25 Cdo 1427/2001/, čo ale nie je daný prípad, keď postup pri odbere krvnej plazmy bol upravený vyššie citovanými Smernicami MZ SSR a preto neprichádza do úvahy použitie ustanovenia § 415 Občianskeho zákonníka.

Odvolací súd ďalej má zato, že ak by sa teoreticky aj pripustilo určité porušenie právnych povinností právneho predchodcu odporcu, ktoré ale v konaní preukázané nebolo, návrhu navrhovateľa 1./ by nebolo možné vyhovieť z dôvodu, že v konaní nebol preukázaný ďalší zákonný predpoklad vzniku zodpovednosti za škodu a to príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a škodou na zdraví navrhovateľa 1./, keď nebol jednoznačne preukázaná príčinná súvislosť medzi darovaním krvnej plazmy v roku 1977 a vznikom chronickej hepatitídy typu C, ktorá mu bola potvrdená dňa 15. 04. 1992.

Z hľadiska naplnenia príčinnej súvislosti ako jedného z predpokladov zodpovednosti za škodu nestačí všeobecná úvaha o možných následkoch konania škodcu, či pripustenie možnosti vzniku škody v dôsledku jeho protiprávneho konania, ale príčinná súvislosť musí byť naisto daná. O vzťah príčinnej súvislosti ide vtedy, ak škoda na zdraví vznikne v dôsledku konkrétneho zavineného protiprávneho úkonu škodcu, teda ak je jeho konanie a škoda vo vzájomnom vzťahu príčiny a následku. Vzhľadom nato, že existencia príčinnej súvislosti sa nepredpokladá, musí byť bezpečne preukázaná, nestačí tú iba pravdepodobnosť a ako už bolo uvedené dôkazné bremeno je v tomto smere na strane navrhovateľov.

Odvolaací súd je zhodne so súdom prvého stupňa toho názoru, že táto príčinná súvislosť v konaní preukázaná nebola. Z vykonaného dokazovania nemožno vyvodit' jednoznačný záver, že navrhovateľ 1./ sa infikoval vírusom chronickej hepatitídy typu C v roku 1977 pri odbere krvnej plazmy, keď podľa Znaleckého posudku Lekárskej fakulty [REDACTED] č. 4/2002, ochorenie je známe od roku 1989, prenáša sa hlavne krvou medzi i. v narkomanmi, menej prípadov je po infúzii krvi, zriedkavo pohlavným stykom, úzkym kontaktom v rodinách z matky na dieťa, keď ani pri tejto infekcii sa vo viac ako 40 % nedarí zistiť akým spôsobom sa infekcia preniesla. Z kontrolného Znaleckého posudku [REDACTED] fakultnej nemocnice č. 16/2004 vyplýva, že hepatitída C sa prenáša parenterálne – krvou, zdravotníckymi výkonmi pri nedostatočnej sterilizácii a dezinfekcii nástrojov, ale je možný aj prenos úzkym kontaktom v rodine, či pohlavnom styku, keď v mnohých prípadoch sa u anti-HCV pozitívnych osôb nezistí cesta prenosu infekcie a vzhľadom k tomu, nie je možné príčinnú súvislosť vzniku ochorenia navrhovateľa 1./ s jeho pôsobením darcu krvi a krvnej plazmy na Klinike hematológie a transfuziológie v [REDACTED] v rokoch 1972-1992 ani jednoznačne potvrdiť ani jednoznačne vylúčiť. K rovnakým záverom dospeli aj znalecká organizácia Inštitút forezných medicínskych expertíz, s. r. o. vo svojom Znaleckom posudku č. 101/2012, resp. [REDACTED] zodpovedný za vypracovanie znaleckého posudku /č. l. 680 spisu/ a svedok [REDACTED] [REDACTED], špecialita na hematológiu a transfuziológiu /č. l. 65 spisu/.

Z vyššie uvedeného potom vyplýva, že ani jeden zo znaleckých posudkov, svedkovia nevedeli jednoznačne ustáliť príčinnú súvislosť medzi nakazením navrhovateľa 1./ hepatitídou typu C a odberom krvnej plazmy v rokoch 1972-1977, znalecké posudky, svedkovia hovoria o určitej rôznej miere pravdepodobnosti, avšak príčinnú súvislosť jednoznačne nepotvrdzujú, uvádzajú aj iné cesty /možnosti/ nákazy hepatitídou typu C po roku 1977 a dokonca uvádzajú, že v cca 40 % prípadoch nie je možné zistiť spôsob prenosu infekcie. Podľa týchto znaleckých posudkov a zdravotnej dokumentácie boli u navrhovateľa 1./ zvýšené hepatálne testy už v septembri roku 1976, keď v roku 1977 nebola navrhovateľovi zistená hepatitída typu C /táto vtedy ani nebol známa, nebolo ju možné diagnostikovať/, ale anikterická vírusová hepatitída, tzv. hepatitída non A non B, ale nie všetky hepatitídy typu non A non B diagnostikované pre objavením vírusu hepatitídy typu C môžu byť považované za hepatitídu typu C.

Za tejto dôkaznej situácie podľa názoru odvolacieho súdu nie je možné urobiť jednoznačný záver o tom, že príčinou vzniku chronickej hepatitídy typu C u navrhovateľa 1./ bol odber krvnej plazmy vykonaný právnym predchodcom odporcu v roku 1977. Iba pravdepodobnosť, resp. nemožnosť vylúčenia, že sa navrhovateľ 1./ infikoval vírusom hepatitídy typu C práve pri odbere krvnej plazmy v roku 1977, pre tento záver nepostačuje.

Vo vzťahu k nárokom navrhovateľov 2./, 3./ odvolací súd dospel k rovnakému záveru ako súd prvého stupňa, že ani v ich prípade neboli rovnako preukázané predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu podľa § 421 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Postup právneho predchodcu odporcu (Kliniky hematológie a transfuziológie [redacted]) pri transfúzii krvi navrhovateľov 2./, 3./ bol v súlade s príslušnými predpismi t. j. bol lége artis, čo vyplýva z vyššie citovaných znaleckých posudkov č. 4/2002 a č. 16/2004, z výsluchu svedkyne [redacted], vedúcej II. Detskej kliniky [redacted] (č. l. 185 spisu), z Vyjadrenia MZ SR, sekcia zdravotnej starostlivosti zo dňa 5. 10. 1995, keď Znalecká komisia MZ SR prešetrovala sťažnosť navrhovateľa 1./ Ak navrhovatelia namietali porušenie povinností právneho predchodcu odporcu, ktoré odvodzovali z vyjadrenia Štátneho zdravotného ústavu [redacted] č. ŠZÚ/70-589-9513/98 zo dňa 01. 10. 1998, podľa ktorého Klinika hematológia a transfuziológie, [redacted] od roku 1992 doteraz nenahlásila prípad anti-HCV pozitivity navrhovateľa 1./, tak prípadne porušenie tejto povinnosti nemohlo spôsobiť samo o sebe poškodenie zdravia navrhovateľa 1./, resp. zdravia navrhovateľov 2./, 3./ ku ktorému malo dôjsť v roku 1977, resp. v 1986 a právny predchodca odporcu mal porušiť svoje povinnosti až po roku 1992,

Vykonaným dokazovaním ako to správne konštatoval aj súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia a to predovšetkým výsluchmi svedkov, [redacted] (č. l. 50, 122 spisu), [redacted] (č. l. 57 spisu), [redacted] (č. l. 76, 118 spisu), znaleckými dokazovaním, oboznámením sa zo zdravotnou dokumentáciou (lekárska správa zo dňa 5. 3. 1980 – poučený, že nie je vhodný na darovanie; lekárska správa zo dňa 30. 5. 1986 – poučený, že je možné darovanie na laboratórne účely; lekárska správa zo dňa 3. 6. 1986 potvrdená podpisom navrhovateľa 1./ – poučený o sangviteste, o očkovaní, o možnosti darovať krv na laboratórne účely) bolo preukázané, že navrhovateľ 1./ bol oboznámený so svojím

zdravotným stavom t. j., že je vylúčený z darcovstva. Ak navrhovateľ 1./ tvrdil opak, tak uvedená skutočnosť, ostala len v rovine tvrdení bez splnenia si svojej dôkaznej povinnosti a uvedení skutočnosť nespochybňuje ani jeho tvrdenie, že zdravotná dokumentácia, ktorá sa nachádza ako dôkaz v súdnom spise vykazuje známky manipulácie. Podľa svedkov [REDAKOVANÉ] (č. l. 45 spisu), [REDAKOVANÉ] (č. l. 46 spisu) bola navrhovateľovi 1./ vydaná kompletná zdravotná dokumentácia, bol to on, kto vrátil len časť zdravotnej dokumentácie a to vo fotokópii ale skutočnosti o vedomosti zdravotného stavu vyplývajú zo zdravotnej dokumentácie, ktorá bola založená do spisu práve navrhovateľom 1./.

Ak navrhovateľ 1./ napriek svojej vedomosti o tom, že môže darovať krv a plazmu vzhľadom na svoj zdravotný stav len na laboratórne účely podpísal dňa 20. 8. 1986, t. j. po dvoch mesiacoch Prehlásenie o možnosti darovať krv, krvnú plazmu, krvné doštičky, kožu, kostnú dreň alebo obličku pre záchranu života a zdravia svojich detí a manželky a následne sa dňa 30. 9. 1986 aj napriek tejto skutočnosti rozhodol darovať krv svojim deťom navrhovateľom 2./, 3./, nemôže odporca niesť zodpovednosť za poškodenie zdravia navrhovateľov 2./, 3./ v zmysle všeobecných predpisov Občianskeho zákonníka, keďže zo strany právneho predchodcu odporcu nedošlo k žiadnemu porušeniu povinností pri transfúzii krvi navrhovateľov 2./, 3./ a absentuje tu akákoľvek príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia navrhovateľov 2./, 3./ a postupom právneho predchodcu odporcu.

Odvolaací súd zo všetkých vyššie uvedených dôvodov napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým prvostupňový súd návrh navrhovateľov na náhradu škody na zdraví zamietol, ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 O. s. p. potvrdil, keď v danom prípade neboli u navrhovateľov 1./, 2./, 3./ splnené zákonné predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu v zmysle § 421 Občianskeho zákonníka.»

Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sťažnosť, v ktorej po rekapitulácii priebehu konania pred všeobecnými súdmi v súvislosti s namietaným porušením označených práv podľa ústavy a dohovoru uvádzajú, že krajský súd sa nevysporiadal „s nasledovnými okruhmi skutkového a právneho stavu, a to

Vyhodnotenie dôkazov konajúcimi súdmi vo väzbe k rozhodným skutočnostiam danej právnej veci, čím došlo k omylu a extrémnemu pochybeniu...

Nesprávnym právnym posúdením veci a ignorovaním judikatúry a záveru ohľadom príčinnej súvislosti, ktorá bola v iných konaniach v skutkovo a právne totožných veciach už vyriešená...“.

Sťažovatelia vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu, ako aj k postupu predchádzajúcemu jeho vydaniu vznášajú celkovo päť okruhov námietok.

1. Námietka sťažovateľa v 1. rade týkajúca sa posúdenia zodpovednosti právneho predchodcu žalovanej za škodu podľa § 238 Občianskeho zákonníka

Sťažovateľ v 1. rade argumentuje predovšetkým porušením princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, pretože krajský súd napadnutým rozsudkom v skutkovo a právne totožnej veci posúdil otázku príčinnej súvislosti a zodpovednosti žalovanej, resp. jej právneho predchodcu podľa § 238 Občianskeho zákonníka odlišným spôsobom, než ako to urobil okresný súd a krajský súd vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach [napr. rozsudok okresného súdu č. k. 22 Ct 5/2003-143 z 11. júla 2008 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 312/08 z 22. októbra 2009, rozsudok okresného súdu sp. zn. 11 C 53/1999 z 24. apríla 2010 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 162/2010 z 25. augusta 2011]. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal aj na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 159/2010 z 28. októbra 2011 a uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 346/2012 z 11. septembra 2013, v ktorých sa najvyšší súd zaoberal aj argumentáciou žalovanej *„ohľadne príčinnej súvislosti, neexistencii objektívnej zodpovednosti za škodu, pričom jej posúdenie súdmi nižšieho stupňa vyhodnotil ako správne a v oboch prípadoch boli žalobcovia úspešní na súde nižšej inštancie a po odvolaní a dovolaní žalovaného aj na súde vyššej inštancie“*. V rámci tejto argumentačnej línie sťažovateľ poukázal aj na rozhodnutie bývalého Najvyššieho súdu ČSR R 2/1987, z obsahu ktorého v súvislosti s podmienkami aplikácie zodpovednosti za škodu podľa § 238 Občianskeho zákonníka (aktuálne § 421a Občianskeho zákonníka, pozn.) okrem iného vyplýva, že okolnosti, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci, ktoré boli použité pri poskytnutí služby, môžu spočívať aj v nedostatočnej sterilnosti alebo inej chýbajúcej vlastnosti, ktorú by inak mal mať prístroj alebo iná vec použitá pri

poskytovaní zdravotníckej služby. Pokiaľ je stanovená alebo predpokladaná určitá vlastnosť prístroja či inej veci použitej pri poskytovaní služby a tento prístroj alebo iná vec takúto vlastnosť nemá, možno vyvodiť, že ak chýbajúca vlastnosť bola príčinou vzniku škody, bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci, ktorá bola použitá pri poskytovaní služby. Sťažovateľ ďalej poukázal na to, že obdobné právne závery možno nájsť aj v rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25 Cdo 2542/2003 z 31. augusta 2003 a v rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 2 Cdon 961/96 z 29. mája 1997.

Sťažovateľ v 1. rade v tejto súvislosti ďalej uvádza, že v priebehu konania bolo „preukázané, že sa... nakazil prostredníctvom nesterilnej odsávacej ihly, ktorá je súčasťou odsávacej súpravy a zmiešaním jeho krvného materiálu erytrocytov a krvným materiálom iných darcov pri plazmaferéze, lebo plazma sa na KHTK v 1977 roku odsávala krvavou nesterilnou ihlou od 10-12 darcov a erytrocyty boli hneď vracané späť do žíl darcom“, pričom predmetná „odsávacia súprava vzhľadom na svoju charakteristiku nepochybne splňa zákonnú definíciu prístroja“. Na základe už uvedenej argumentácie preto tvrdí, že zodpovednosť žalovanej, resp. jej právneho predchodcu je „potrebné posudzovať aj ako škodu vyvolanú povahou prístroja“.

2. Námitka sťažovateľa v 1. rade týkajúca sa posúdenia zodpovednosti právneho predchodcu žalovanej za škodu podľa § 421 Občianskeho zákonníka

Pokiaľ ide o otázku eventuálneho posúdenia zodpovednosti žalovanej, resp. jej právneho predchodcu za škodu podľa § 421 Občianskeho zákonníka, sťažovateľ v 1. rade tvrdí, že z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu vyplýva, že právny predchodca žalovanej „nepostupoval pri odsávaní krvnej plazmy *lege artis*...“. Sťažovateľ v 1. rade v tejto súvislosti konkrétne tvrdí, že krajský súd «nesprávne právne posúdil, respektíve ignoroval preukázateľné skutočnosti, že na KHTK bol v rokoch 1976-1977 v súvislosti s povahou prístroja a ním vykonaným odsávaním krvnej plazmy porušený: „Metodický pokyn – záväzné opatrenie“ uverejnené v knihe „Transfúzi služba, Soubor závazných opatření a metodických pokynů“... kde sa uvádza, že «Krev k výrobě plazmy

se odebírá od dobrovolných darců krve uzavřených systémem „za dodržení asepse“ do normalizovaných transfúzních láhví».

Podľa sťažovateľa v 1. rade krajský súd *«nesprávne právne posúdil a neprihliadol, že boli porušené „Závazné predpisy a Metodický pokyn“ Ministerstva zdravotníctva ČSR aj pre Úsekovú normu „ÚN 86 4811“ a platné od 1. 7. 1964, zverejnené v knihe „Transfúzní služba, Soubor závazných opatření a metodických pokynů, Praha 1976“».*

V súvislosti s touto argumentačnou líniou sťažovateľ v 1. rade ďalej tvrdí, že *«[p]ostup pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti upravoval až do 31. 12. 1994 zákon č. 20/1966 Zb. o starostlivosti o zdravie ľudu (ďalej ako „Zákon o starostlivosti o zdravie“)*

Podľa § 11 ods. 1 zákona o starostlivosti o zdravie, štát poskytuje zdravotnícke služby svojimi zariadeniami v súlade so súčasnými poznatkami lekárskej vedy.

Podľa § 15 ods. 2 zákona o starostlivosti o zdravie, zdravotnícke zariadenia vykonávajú aj osobitné ochranné opatrenia proti prenosným chorobám.

V čase keď sťažovateľ 1/ daroval krvnú plazmu, už bola známa vírusová hepatitída B (1963), ako i ďalšie hepatitídy A (1973), hepatitída non A – non B, čo je hepatitída C (1974), hepatitída D (1976), ako i ďalšie infekčné choroby, ktoré sa prenášajú krvou a inými telesnými tekutinami a ich prítomnosť v krvi sa už v tom čase zisťovala.

Podľa § 26 ods. 2 zákona o starostlivosti o zdravie, odber krvi... môžu sa vykonať len so súhlasom darcu a nesmú ohrozovať jeho zdravotný stav...».

Na základe uvedeného sťažovateľ uvádza, že *„[p]ostup akým právny predchodca žalovaného realizoval odsávanie krvnej plazmy nebol v súlade s vtedy platnými metodickými pokynmi, pretože sterilné prostredie prestalo byť sterilným v okamihu, kedy bola tá istá odsávacia ihla použitá na odsávanie plazmy od inej osoby, ako osoby, od ktorej bola plazma odsatá ako od prvej.“* Preto tvrdí, že *„[r]ozhodujúcim pre posúdenie otázky lege artis nie je to, či v čase nakazenia bolo známe ochorenie na hepatitídu C..., ale skutočnosť, že sa pri odsávaní z finančných dôvodov používala jedna odsávacia súprava pre viacerých darcov súčasne.“*, pričom *„[a]j vtedy platné právne predpisy a interné*

usmernenia a najmä úroveň poznania lekárskej vedy, nedovoľovali vykonávať odber krvného materiálu nesterilnou ihlou“.

V závere tejto svojej argumentácie sťažovateľ v 1. rade konštatuje, že *„[s]kutočnosť... že sa v danom čase... nepoužíval jednorazový materiál, hoci sa v zmysle metodických pokynov používať mal, nemožno v žiadnom prípade posudzovať ako vynaloženie všetkého úsilia smerujúceho k zabráneniu škody“.*

Podľa názoru sťažovateľa v 1. rade krajský súd v napadnutom rozsudku *„žiadnym spôsobom nezodpovedal na tak závažné zistenia a nezaujal právny názor k skutočnosti, že prvostupňový súd nesprávne uviedol, že k porušeniu predpisov nedošlo“*, čím zároveň došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

3. Námietka sťažovateľa v 1. rade týkajúca sa posúdenia miery dôkazu o príčinnej súvislosti medzi darovaním krvnej plazmy v rozhodujúcom období a poškodením jeho zdravia

K otázke absencie jednoznačného preukázania príčinnej súvislosti medzi darovaním krvnej plazmy v rozhodujúcom období a diagnostikovaním vírusovej hepatitídy typu C, na ktorú poukázal tak krajský súd, ako aj okresný súd, sťažovateľ v 1. rade uvádza, že *„takéto skutkové zistenie ako súdu prvého stupňa, tak aj odvolacieho súdu nemá oporu vo vykonanom dokazovaní“.*

Sťažovateľ v 1. rade v tejto súvislosti konkrétne uvádza, že *«okolnosti vzniku epidémie infekčnej vírusovej hepatitídy medzi darcami krvi na plazmaferézu v roku 1977 a skutočnosť, že sťažovateľ I/ preukázateľne v rozhodnom čase vykázal zvýšené hodnoty hepatálnych enzýmov a záznamy o problémoch na jeho zdraví sa objavili v jeho zdravotnej dokumentácii, nie je pre jeho nakazenie iné logické vysvetlenie. Všetci darcovia krvi na plazmaferézu, ktorí chodili na vyšetrenia na infekčné oddelenie na [REDACTED] ul. k [REDACTED] v rokoch 1976 a 1977, mali zistenú diagnózu: „Hepatitis virosa*

anicterica“, ktorú mal podľa zdravotnej dokumentácie zistenú aj sťažovateľ 1/ v 01. 07. 1977, 14. 07. 1977 a 13. 10. 1977.».

Sťažovateľ v 1. rade tiež uvádza, že v okolnostiach jeho veci je vzhľadom na charakter a predmet sporu, ako aj na výrazný časový odstup od udalosti, s ktorou spája vznik svojej ujmy, nemožné „jednoznačné preukázanie existencie príčinnej súvislosti“, a preto takáto požiadavka zo strany všeobecných súdov by bola „v rozpore s akýmkoľvek morálnym odkazom práva ako takého...“. Sťažovateľ v 1. rade v závere tejto svojej argumentácie uvádza, že otázka príčinnej súvislosti už bola „v čase prebiehajúceho súdneho konania medzi sťažovateľmi a žalovaným, v iných konaniach v skutkovo a právne totožných veciach, vyriešená v neprospech zdravotníckeho zariadenia“.

4. Námietka sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade týkajúca sa posúdenia vedomosti sťažovateľa v 1. rade o jeho zdravotnom stave

Pokiaľ ide o namietané porušenie sťažovateľom v 2. rade a sťažovateľkou v 3. rade označených práv podľa ústavy a dohovoru, títo predovšetkým namietajú, že krajský súd arbitrárnym spôsobom posúdil vedomosť sťažovateľa v 1. rade „o jeho diagnóze a s tým súvisiacej vedomosti o ochorení pri darovaní krvi novonarodeným sťažovateľom 2/ a 3/“.

Títo spolu so sťažovateľom v 1. rade v rámci tejto argumentačnej línie uvádzajú, že sťažovateľ v 1. rade po tom, ako mu «bola 14. 07. 1977 zistená diagnóza „Hepatitis virosa anicterica“, mal byť natrvalo vyradený z darovania. Nebol. Dôkazom uvedeného je, že v darovskej dokumentácii sťažovateľa 1/ sú preukázateľné zápisy odberov krvi na plazmaferézu od 22. 02. 1972 do roku 1992, ale ani jedenkrát sa tam nenachádza ani jediná poznámka, že sťažovateľ 1/ je natrvalo vyradený z darovania krvi na plazmaferézu, lebo prekonal vírusovú hepatitídu non A – non B!...

Naopak, tým, že mu v darovskej dokumentácii opakovane nechávali záznam „Môže pokračovať“ ho opakovane uvádzali do omylu, že len vtedy ho zavolajú na odber krvi na plazmaferézu, keď je zdravý.».

Sťažovateľ v 2. rade a sťažovateľka v 3. rade uvádzajú, že v priebehu súdneho konania bolo dostatočným spôsobom preukázané, že sťažovateľ v 1. rade nebol nikdy «informovaný o tom, že je nositeľom vírusu hepatitídy, lebo darcovská dokumentácia zo dňa 22. 06. 1977 obsahuje poznámku „nevydávať potvrdenia o zdravotnom stave!“ a následne sa diagnóza: „Hepatitis virosa anicterica“ vyskytuje v zdravotnej dokumentácii sťažovateľa 1/ (lekárske správy z 01. 07. 1977, 14. 07. 1977, 13. 10. 1977...)».

5. Námietka sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade týkajúca sa posúdenia *lege artis* postupu právneho predchodcu žalovanej pri podaní transfúzie krvi

Sťažovateľ v 2. rade a sťažovateľka v 3. rade ďalej uvádzajú, že „počas súdneho konania vyplynulo aj z vyjadrení jednotlivých zdravotníckych zariadení, krv, ktorá bola sťažovateľom 2/ a 3/ podaná, bola dodaná z kliniky hematológie a transfúzie krvi (KHTK) na [REDAKOVANÉ] ul. v [REDAKOVANÉ], keďže nemocnica, kde prebehla transfúzia krvi pre sťažovateľov 2/ a 3/ nemala vlastnú transfúziu stanicu. Sérologické vyšetrenie krvi vykonávajú transfúzne kliniky, krvné konzervy po prevzatí sa neotvárajú, podľa tvrdenia NsP Staré mesto, Bezručova 5 boli konzervy sérologicky vyšetrené.

Ak všetka krv určená sťažovateľom 2/ a 3/ č. krvných konzerv 3873, 3982 a 11982 bola na novorodenecké oddelenie do [REDAKOVANÉ] dodaná z KHTK a na novorodeneckom oddelení v [REDAKOVANÉ] krvné konzervy prevzali z KHTK sérologicky vyšetrené s podkladmi o možnosti ich použitia, lekári na KHTK museli mať po oboznámení sa s krvnou konzervou č. 3982 s menom sťažovateľa 1/ vedomosť, že sa v nej nachádza krv sťažovateľa 1/. Predmetná konzerva mala byť vyradená. Nebola.

Z uvedených zistení jasne vyplýva, že... lekári z KHTK nezachytením krvnej konzervy sťažovateľa 1/ sú priamo zodpovední za nakazenie sťažovateľov 2/ a 3/ vírusovou hepatitídou C v roku 1986...“.

V závere tejto svojej argumentácie sťažovateľ v 2. rade a sťažovateľka v 3. rade uvádzajú, že „všetky horeuvedené konštatovania v odvolacom konaní žiadnym spôsobom nevzal do úvahy a v nadväznosti na okolnosti skutkového stavu ich žiadnym spôsobom

právne nevyhodnotil, čím porušil [ich] ústavné právo na súdnu ochranu garantovanú čl. 46 ods. 1 Ústavy SR“.

Na tomto základe sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa 1/, sťažovateľa 2/ a sťažovateľa 3/ na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľa 1/, sťažovateľa 2/ a sťažovateľa 3/ na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 C 81/2014-795 zo dňa 25. 09. 2014 porušené bolo.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 C 81/2014-795 zo dňa 25. 09. 2014 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

... Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľom trovy konania v sume 354,88 EUR do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet právneho zástupcu...“

Sťažovatelia sa podaním z 27. apríla 2016 doručeným ústavnému súdu 28. apríla 2016 domáhajú, aby ústavný súd postupom podľa § 52 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nariadil dočasné opatrenie, ktorým odloží vykonateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu.

Tento svoj návrh odôvodňujú tým, že okresný súd v konaní vednom pod sp. zn. 9 C 95/1995 po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu rozhodol uznesením č. k. 9 C 95/1995-828 z 11. apríla 2016, ktorým „... uložil sťažovateľom povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne žalovanému náhradu trov konania vo výške 10.908,92 EUR na účet právneho zástupcu...“, a uznesením č. k. 9 C 95/1995-831 z 11. apríla 2016, ktorým „... uložil sťažovateľom povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne štátu náhradu trov konania vo výške 3.655,80 EUR na účet súdu...“.

V tejto súvislosti sťažovatelia konštatujú, že napadnutý rozsudok krajského súdu „... vyvoláva právne účinky vykonateľné priamo v [ich] neprospech...“, pretože označené uznesenia okresného súdu, ktorými okresný súd rozhodol o trovách konania, boli „... vydané v dôsledku právoplatného a vykonateľného Napádaného rozhodnutia KS BA“.

Z už uvedených dôvodov sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu.

II.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí a uznesením č. k. II. ÚS 716/2016-57 z 22. septembra 2016 ju podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde prijal na ďalšie konanie, a zároveň odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 81/2014-795 z 25. septembra 2014 do rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

Následne spolu s prípisom č. k. II. ÚS 716/2016-70 z 24. novembra 2016 ústavný súd doručil predsedovi krajského súdu uznesenie č. k. II. ÚS 716/2016-57 z 22. septembra 2016, ktorým prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa, a vyzval ho, aby sa k sťažnosti aj jej doplneniu písomne vyjadril a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd zároveň požiadal predsedu krajského súdu o zaslanie súdneho spisu sp. zn. 9 Co 81/2014.

Predseda krajského súdu na výzvu ústavného súdu vo svojom prípise sp. zn. Spr. 3616/16 zo 14. decembra 2016 (doručenom ústavnému súdu 20. decembra 2016) uvádza, že 9. decembra 2016 požiadal [REDAKOVANÉ], predsedu senátu krajského súdu 9 Co, o vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti, ktorý v ňom uviedol, že „*dôvody pre ktoré Krajský súd v Bratislave vo veci rozhodol..., sú obsiahnuté priamo v odôvodnení rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 81/2014-795 zo dňa 25. 09. 2014. Odvolací súd v súlade so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že u žalobcu [REDAKOVANÉ] a jeho detí ([REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]), ktorí sa domáhali náhrady škody na zdraví*

spôsobenej pri poskytovaní zdravotníckych služieb, neboli splnené základné predpoklady pre priznanie ich nároku v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1, 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení platnom do 01. 01. 1992.

Skutočnosť, že v konaniach vedených na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 22 Ct/5/2003 a sp. zn. 11 C/53/1999 boli žalobcovia pri uplatňovaní svojho nároku na náhradu škody úspešní, automaticky neznamená, že boli splnené zákonné predpoklady pre priznanie nároku na náhradu škody aj u [REDAKOVANÉ] a jeho detí, keď je potrebné uviesť aj to, že napr. v inom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 19 C/133/1998 bol obdobný nárok žalobcu zamietnutý. Z rovnakých dôvodov nie je možné prihliadnuť ani na rozsudok bývalého Obvodného súdu Bratislava I sp. zn. 8 C/615/1978, 8 C/632/1978, 8 C/637/1978, 8 C/638/1978, 8 C/639/1978, 8 C/640/1978, 8 C/642/1978, 8 C/643/1978, 8 C/644/1978, 8 C/647/1978, 8 C/659/1978 zo dňa 10. 04. 1980, v ktorých konaniach právny predchodca žalovaného uznal pohľadávku žalobcov do základu, keď uznanie nároku v iných prípadoch nie je možné automaticky vzťahovať aj na [REDAKOVANÉ] a jeho deti, keď nadovšetko vírus hepatitídy typu C bol objavený až v roku 1989, a preto rozhodnutie súdu v tomto konaní vychádzalo aj z rozdielnych skutkových tvrdení.

Predseda senátu 9 Co zastáva názor, že konaním Krajského súdu v Bratislave ako súdu odvolacieho nedošlo k odňatiu práva sťažovateľa konať pred súdom ani k porušeniu jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu garantovaného čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ako ani k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces garantovaného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“.

Predseda krajského súdu následne konštatoval, že nad rámec už uvedených dôvodov nemá vo vzťahu k dôvodom uvedeným v sťažnosti sťažovateľov viac čo uviesť, a ústavnému súdu oznámil, že „netrvá na ústnom prerokovaní veci pred Ústavným súdom SR“.

Predseda krajského súdu zároveň vyhovel žiadosti ústavného súdu o zaslanie zberného spisu sp. zn. 9 Co 81/2014, ktorý mu zaslal spolu s označeným prípisom.

Prípisom č. k. II. ÚS 716/2016-74 z 20. decembra 2016 ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby oznámila, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska vyjadrenie krajského súdu sp. zn. Spr. 3616/16 zo 14. decembra 2016. Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 20. januára 2017 oznámila, že sťažovatelia netrujú na ústnom pojednávaní a súhlasia s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojej replike k vyjadreniu krajského súdu zo 14. decembra 2016 vyjadrila nesúhlas s rozsudkom krajského súdu a postupom predchádzajúcim jeho vydaniu a v zásade zrekapitulovala obsah sťažnostnej argumentácie.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľov a predsedu krajského súdu, že netrujú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich argumentáciou dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci namietaného porušenia práv sťažovateľov podľa označeného článku ústavy a dohovoru, poukazujúc aj na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou v sťažnosti namietaného porušenia označených práv (m. m. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03), a preto ďalej konal bez nariadenia ústneho pojednávania.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prvej vety každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú [čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012)].

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy) (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Z konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotnými rozhodnutiami došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy právneho poriadku Slovenskej republiky. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej

ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (II. ÚS 249/2011).

Výklad a aplikácia práva všeobecnými súdmi musí byť v súlade s účelom práva na spravodlivé súdne konanie (a jemu zodpovedajúcemu právu na súdnu ochranu), ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania.

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

Vychádzajúc z argumentácie sťažovateľov, vyjadrenia predsedu krajského súdu, spisovej dokumentácie, vo vzťahu k jednotlivým námietkam sťažovateľov ústavný súd uvádza:

1. K námietke sťažovateľa v 1. rade týkajúcej sa posúdenia zodpovednosti právneho predchodcu žalovanej za škodu podľa § 238 Občianskeho zákonníka

V súvislosti s označenou námietkou sťažovateľa v 1. rade sa ústavný súd zaoberal predovšetkým tou jeho argumentáciou, podľa ktorej vo viacerých svojom povahou obdobných veciach rozhodli všeobecné súdy na všetkých stupňoch súdnej sústavy (vrátane krajského súdu) odlišne, než ako rozhodol v napadnutom rozsudku krajský súd.

Pre účely náležitého posúdenia veci sa ústavný súd oboznámil s odôvodnením sťažovateľom označených rozhodnutí okresného súdu v spojení s rozhodnutiami krajského súdu (rozsudok okresného súdu č. k. 22 Ct 5/2003-143 z 11. júla 2008 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 312/08 z 22. októbra 2009, rozsudok okresného súdu sp. zn. 11 C 53/1999 z 24. apríla 2010 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 162/2010 z 25. augusta 2011). Z odôvodnenia týchto rozhodnutí vyplýva, že všeobecné súdy svoje rozhodnutia po skutkovej stránke odôvodnili tým, že žalobcovia

boli ako darcovia krvi a krvnej plazmy pri jej odbere u právneho predchodcu žalovanej nakazení vírusovou hepatitídou typu C a takto zistený skutkový stav právne posúdili podľa § 238 Občianskeho zákonníka.

Z predmetných rozsudkov všeobecných súdov, ako aj z označeného rozhodnutia bývalého Najvyššieho súdu ČSR nevyplýva a ústavný súd ani nezistil žiadnu relevantnú odlišnosť, ktorá by sama osebe akokoľvek odôvodňovala odlišný postup v označených veciach v porovnaní s vecou sťažovateľa v 1. rade, pričom ani krajský súd v napadnutom rozsudku, ako ani v rámci svojho vyjadrenia k sťažnosti sťažovateľov takúto skutočnosť neuvádza. Tvrdenie krajského súdu, že závery sťažovateľom v 1. rade označených rozhodnutiach všeobecných súdov o tom, že „*nie je možné automaticky vzťahovať aj na [černá štvorcová škrabka] a jeho deti, keď nadovšetko vírus hepatitídy typu C bol objavený až v roku 1989*“, nie sú dostatočnou argumentačnou reakciou na ním uvádzané tvrdenia, pretože táto je z pohľadu kľúčovej argumentácie sťažovateľa v 1. rade neúplná a čiastočne „mimobežná“.

V okolnostiach danej veci považuje ústavný súd za podstatnú skutočnosť to, že v čase rozhodovania krajského súdu vo veci sťažovateľov už existovali rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých tieto súdy zaujali k sťažovateľom v 1. rade nastolenej právnej otázke týkajúcej sa zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja [pôvodne regulovanej v § 238 Občianskeho zákonníka (aktuálne upravenej v § 421a Občianskeho zákonníka, pozn.)] na všetkých stupňoch súdnej sústavy zásadne odlišné stanoviská [napr. rozsudok okresného súdu sp. zn. 22 Ct 5/2003 z 11. júla 2008 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 312/08 z 22. októbra 2009, rozsudok okresného súdu sp. zn. 11 C 53/1999 z 24. apríla 2010 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 162/2010 z 25. augusta 2011, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 346/2012 z 11. septembra 2013, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 159/2010 z 28. októbra 2011, porovnaj aj správu bývalého Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. Cpj 44/85 zo 4. augusta 1986 publikovanú pod č. 2/1987 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk]. Súčasťou týchto rozhodnutí je právny názor, podľa ktorého použitie nesterilného nástroja zakladá objektívnu zodpovednosť zdravotníckeho zariadenia

za škodu spôsobenú okolnosťami majúcimi pôvod v povahe prístroja alebo inej veci použitej pri plnení záväzku. Napriek tomu krajský súd na túto skutočnosť v odôvodnení napadnutého rozsudku primeraným spôsobom nereagoval, t. j. existenciu diametrálne odlišných právnych názorov všeobecných súdov k zásadným otázkam, ktoré boli predmetom jeho rozhodovania, v zásade ignoroval.

Aj keď výrok právoplatného rozsudku vrátane právneho názoru uvedeného v jeho odôvodnení je v súlade s § 228 ods. 1 Civilného sporového poriadku (pôvodne § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku) záväzný pre strany sporu v konkrétnom prípade [*iudex ius dicit inter partes* (k tomu pozri napr. Brösl, A. Teória práva. Praha : Aleš Čeněk, s. r. o., 2013. s. 60)], tak princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv, ktoré sú podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu, si v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci vyžadoval, aby sa so zásadnými argumentmi sťažovateľa v 1. rade, z ktorých vyvodzoval objektívnu zodpovednosť právneho predchodcu žalovanej za škodu podľa § 238 Občianskeho zákonníka, krajský súd náležitým spôsobom vysporiadal.

Ústavný súd už v minulosti viackrát konštatoval, že neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty, ktorého komponentom je predvídateľnosť práva, ako aj legitímna predvídateľnosť postupu orgánov verejnej moci v súlade s právom a zákonom ustanovenými požiadavkami, ktorá v podmienkach materiálne chápaného demokratického právneho štátu vylučuje priestor pre prípadnú svojvôľu. Princíp právnej istoty spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09). Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Rešpektovanie princípu právnej istoty musí byť prítomné v každom rozhodnutí orgánov verejnej moci, a to tak v oblasti normotvornej, ako aj v oblasti aplikácie práva, keďže práve na ňom sa hlavne a predovšetkým zakladá

dôvera fyzických osôb a právnických osôb k orgánom verejnej moci (IV. ÚS 92/09). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06).

Podľa názoru ústavného súdu za situácie, keď sa krajský súd odchyľil od právneho názoru vysloveného v inom jeho rozhodnutí týkajúcom sa analogického prípadu [v súvislosti s otázkou právneho posúdenia zodpovednosti za škodu podľa § 238 Občianskeho zákonníka (aktuálne § 421a Občianskeho zákonníka)], bolo jeho povinnosťou minimálne poukázať na už existujúce rozhodnutia v identických právnych veciach, ktoré vychádzajú z odlišných právnych názorov, a na tomto základe náležite zdôvodniť, prečo sa od nich v teraz riešenej právnej veci odkláňa. Ak tak krajský súd v danom prípade neurobil, tak tým vážne spochybnil princíp právnej istoty ako jeden z princípov právneho štátu, ktorý sú pri svojej rozhodovacej činnosti povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci (*mutatis mutandis* IV. ÚS 383/08, IV. ÚS 75/09). To zakladá arbitrárnosť jeho rozsudku.

Ústavný súd v okolnostiach danej veci netvrdí, že práve ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutie krajského súdu je po právnej strane nesprávne, keďže takáto úloha mu z jeho postavenia vo vzťahu k všeobecným súdom nevyplyva, avšak krajský súd pri právnom posudzovaní otázky zodpovednosti žalovanej podľa § 238 Občianskeho zákonníka nenaplnil požiadavku predvídateľnosti práva a právnej istoty, a pokiaľ sa bude chcieť od sťažovateľom v 1. rade označenej rozhodovacej praxe všeobecných súdov, musí tento odchylný postup náležite zdôvodniť. Ako už bolo uvedené, krajský súd

rozhodol v úplne totožnej veci (so zhodným skutkovým stavom veci, avšak s inými účastníkmi konania) odlišným spôsobom.

S ohľadom na už uvedené preto došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa v 1. rade na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

2. K námietke sťažovateľa v 1. rade týkajúcej sa posúdenia zodpovednosti právneho predchodcu žalovanej za škodu podľa § 421 Občianskeho zákonníka

Ťažiskovým argumentom, na ktorom je založená predmetná námietka sťažovateľa v 1. rade, je skutočnosť, že krajský súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočným spôsobom nevysporiadal s jeho odvolacou argumentáciou, v rámci ktorej polemizoval s názorom okresného súdu o zavinenom protiprávnom postupe právneho predchodcu žalovanej, ktorého sa mal dopustiť v súvislosti s odberom jeho krvnej plazmy v rozhodujúcom období, a tým aj naplnení predpokladov jeho zodpovednosti za škodu podľa § 421 Občianskeho zákonníka.

Krajský súd svoje rozhodnutie síce odôvodnil s poukazom na skutkové závery vyplývajúce z rozsudku okresného súdu, ale z jeho obsahu nie je zrejmé, ako reagoval na kľúčové námietky sťažovateľa v 1. rade týkajúce sa povinnosti zdravotníckeho zariadenia zachovávať vysokú mieru sterility odbernej súpravy pri odbere krvi a krvnej plazmy, požiadavku, ktorá podľa názoru sťažovateľa v 1. rade vyplýva priamo z právnej úpravy a na ktorú v odvolacom konaní aj poukázal (zákon č. 20/1966 Zb. o starostlivosti o zdravie ľudu v znení neskorších predpisov a iné), resp. zo všeobecnej „prevenčnej“ povinnosti podľa § 415 Občianskeho zákonníka.

V nadväznosti na už uvedené ústavný súd zdôrazňuje, že integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky

právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom právnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na judikatúru ESLP, z ktorej vyplýva, že právo na spravodlivé súdne konanie zahŕňa aj právo na určitú kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia. To však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (m. m. Georgidias v. Grécko z 29. 5. 1997, Recueil III/1997). Obdobne ESLP v rozsudku Ruiz Torija v. Španielsko z 9. 12. 1994, Annuaire, č. 303-B uviedol, že právo na spravodlivý súdny proces nevyžaduje, aby súd v rozsudku reagoval na každý argument prednesený v súdnom konaní. Stačí, aby reagoval na ten argument (argumenty), ktorý je z hľadiska výsledku súdneho rozhodnutia považovaný za rozhodujúci.

V súlade s uvedeným je teda povinnosťou všeobecného súdu uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (m. m. III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06).

Z napadnutého rozsudku krajského súdu však nevyplýva, ako sa s touto časťou argumentácie sťažovateľa v 1. rade vysporiadal po právnej stránke a túto ponechal bez primeranej reakcie.

Nad rámec už uvedeného ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že v prípade, ak je určité konanie spojené s istou mierou rizika (napr. poskytovanie zdravotníckej starostlivosti), ktoré je zároveň konajúcou osobou predvídateľné a ovládateľné je takýto subjekt potom povinný vykonať aj všetky tie opatrenia, ktoré sú z pohľadu rozumne uvažujúcej a primerane obozretnej a informovanej osoby potrebné na jeho odvrátenie alebo zmiernenie. V prípade, ak sa následne takéto riziko materializuje, potom možno zmysluplne predpokladať, že všetky opatrenia potrebné na jeho odvrátenie alebo zmiernenie vykonané neboli (porovnaj napr. BGE 120 II 248, s. 249 – 251, rozhodnutie Spolkového súdu Švajčiarska z 29. 7. 1994). V okolnostiach danej veci to potom znamená, že ak všeobecné

súdy dospejú k záveru o tom, že v rozhodujúcom období úroveň medicínskeho poznania predpokladala prenos vírusových ochorení pri použití jednej odberovej sústavy od viacerých darcov teda nedodržaní zásad prísnej asepsy a zároveň nevykonala všetky tie opatrenia, ktoré sú nevyhnutne potrebné na zabezpečenie sterilného prostredia pri odbere krvnej plazmy, tak je nutné prijať taký záver, že zároveň neboli dodržané podmienky riadneho poskytovania zdravotnej starostlivosti.

S ohľadom na už uvedené ústavný súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa v 1. rade na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

3. K námietke sťažovateľa v 1. rade týkajúcej sa posúdenia miery dôkazu o príčinnej súvislosti medzi darovaním krvnej plazmy v rozhodujúcom období a poškodením jeho zdravia

Podstatou argumentácie sťažovateľa v 1. rade je jeho nesúhlas s vysokým stupňom dôkazného štandardu, a to jednoznačného preukázania príčinnej súvislosti medzi darovaním krvnej plazmy u právneho predchodcu žalovanej v rozhodujúcom období a poškodením jeho zdravia tým, že došlo k biologickému prenosu vírusovej hepatitídy typu C.

V súvislosti s posúdením označenej námietky sťažovateľa v 1. rade ústavný súd v prvom rade uvádza, že príčinná súvislosť predstavuje základný konštrukčný prvok zodpovednostnej skutkovej podstaty, na ktorom je vybudovaný systém súkromnoprávnej zodpovednosti za škodu, a ktorej preukázanie v súdnom konaní je jedným z predpokladov úspešného uplatňovania zodpovednostných nárokov žalobcu proti žalovanému.

Skutočnosť, že dotknutá hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna úprava normatívne nevymedzuje pojem, podstatu, ako aj rozhodujúcu mieru dôkazu o existencii príčinnej súvislosti medzi príčinou a jej následkom, tak hľadanie odpovedí na tieto otázky je primárne úlohou aplikácie práva prejavujúcej sa v rozhodovacej činnosti orgánov verejnej moci.

Určenie príčinnej súvislosti tak nielen z tohto hľadiska predstavuje v procese dokazovania pomerne náročnú úlohu, ktorá z pohľadu základnej procesnej konštrukcie, na ktorej je vybudovaný systém sporového konania, zaťažuje žalobcu.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že príčinnú súvislosť medzi skúmanými javmi, z ktorých jeden jav (príčina) vyvoláva ten druhý (následok), možno z procesného hľadiska považovať za preukázanú vtedy, ak je kauzálna väzba medzi nimi jednoznačne preukázaná, pričom iba pravdepodobnosť o jej existencii nestačí.

V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že z hľadiska dokazovania v súdnom konaní je určenie miery procesnoprávneho poznania rozhodujúcich skutočností stupňom absolútnej istoty pomerne náročnou úlohou, pretože optikou procesného práva je každý dôkaz o tvrdenej skutočnosti v zásade len dôkazom jej pravdepodobnosti. Z povahy problémov súvisiacich so zmyslovým spoznávaním minulých javov nie je spravidla nikdy možné stopercentne potvrdiť existenciu alebo priebeh určitého skutkového deja, ktorý sa už odohral, a preto určitá miera neistoty bude skoro vždy v priebehu jeho dokazovania prítomná. Z uvedeného potom *a contrario* vyplýva, že absolútna istota nepripúšťajúca žiadne ani teoretické pochybnosti o inom priebehu udalostí nemôže byť v zásade ako miera dôkazu požadovaná, ak takáto požiadavka zároveň stavia stranu zaťaženú dôkazným bremenom do objektívne neprekonateľných dôkazných problémov.

Uvedené platí o to viac, že kauzalita medzi skúmanými javmi určitého skutkového deja predstavuje taký jeho prvok, ktorý v zásade nie je ani zmyslovo ani bezprostredne a objektívne pozorovateľný, a preto jeho prítomnosť možno spravidla predpokladať iba na základe určitého kvantitatívneho stupňa pravdepodobnosti, a to obvykle na základe predchádzajúcich skúseností založených na ustálenom priebehu rozhodujúcich dejov.

V tejto súvislosti je potrebné ďalej uviesť, že problematika spoznávania minulých javov, najmä príčinnej súvislosti, sa prenáša do procesnej roviny najmä v tom,

že základným východiskom pri uvažovaní o rozložení dôkazného bremena medzi strany sporu je pravidlo, podľa ktorého ten, kto tvrdí, ten aj dokazuje (*affirmanti incumbit probatio*), čo v sporovom súdnom konaní, pokiaľ ide o otázku preukázania príčinnej súvislosti, zaťažuje žalobcu. Ako správne A. Winterová uvádza, v skutkovo a právne zložitých sporoch je tento základný sylogizmus spravidla nepostačujúci aj preto, že spravodlivé usporiadanie procesných vzťahov vyžaduje, aby bola zohľadnená skutočnosť, že mnohokrát nie je v možnostiach strany, ktorá určitú skutočnosť tvrdí, tiež svoje tvrdenia dokázať (porovnaj prof. JUDr. Alena Winterová, CSc., a kolektív. Civilní právo procesní. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011. s. 252).

Jednou z oblastí, kde tieto problémy vystupujú zvlášť do popredia, sú tzv. medicínskoprávne spory, ktoré sú charakteristické svojou skutkovou zložitou prejavujúcou sa predovšetkým súbehom viacerých príčin spôsobilých privodiť daný následok alebo výrazným časovým obdobím medzi príčinou a následkom, čo významne sťažuje dôkaznú situáciu, prípadne tým, že úroveň aktuálneho stavu poznania v danom čase neumožňuje spoľahlivo objasniť tvrdený kauzálny priebeh, nedokonalosťou postupov pri poskytovaní zdravotníckej starostlivosti alebo samotnou povahou biologických procesov (porovnaj napr. DOLEŽAL, Adam – DOLEŽAL, Tomáš. Kauzalita v civilním právu se zaměřením na medicínskoprávní spory. Praha : Ústav státu a práva AV ČR, 2016. s. 180).

Charakteristickou črtou týchto vzťahov, ktorá v priebehu súdneho konania mnohokrát zohráva rozhodujúcu úlohu, je aj to, že medzi úrovňou poznania zdravotníckeho zariadenia a pacientom je výrazná informačná asymetria v neprospech pacienta. Práve informačná nerovnomernosť medzi úrovňou poznania zdravotníckeho zariadenia na jednej strane a jeho pacientom na strane druhej a s tým spojená odborná znalosť zdravotníckeho zariadenia a spôsobilosť vnímať udalosti spojené s poskytovaním zdravotníckych služieb lepšie alebo o ich priebehu zistiť viac a tiež jeho spôsobilosť preventívne alebo následne zabezpečiť o tom dôkazné prostriedky sú tými okolnosťami, ktoré ho stavajú do výhodnejšieho procesného postavenia v prípade sporu vo vzťahu k pacientovi, ktorý takéto možnosti spravidla nemá.

V prípade, ak má za takejto situácie poškodený pacient, ako slabšia strana v priebehu súdneho konania dokázať príčinnú súvislosť medzi určitými právne relevantnými javmi, má v priebehu dokazovania pred sebou pomerne náročnú úlohu, ktorá hraničí v mnohých prípadoch s jej faktickou realizovateľnosťou.

Práve objektívne limity spojené s dokazovaním kauzálnej súvislosti, ako aj slabšie postavenie poškodeného pacienta sú tými skutočnosťami, ktoré v rámci štandardného dôkazného sylogizmu vedú v mnohých prípadoch k nespravodlivým výsledkom, pretože neadekvátne náročnosť unesenia dôkazného bremena o príčinnej súvislosti medzi škodovou udalosťou a vznikom škody zo strany pacienta je v prípade uplatňovania zásady „všetko alebo nič“ aj spravidla príčinou jeho neúspechu v spore. Takéto riešenie sa javí byť nespravodlivé najmä v prípadoch, keď pre pravdivosť skutkových tvrdení žalobcu hovorí vysoká miera ich pravdepodobnosti.

Uvedené tézy je potrebné úzko vnímať aj z pohľadu ústredných funkcií zodpovednosti sa škodu, ktorou je funkcia preventívna a reparačná. Z pohľadu naplnenia týchto funkcií zodpovednostného práva požiadavka stopercentnej miery dôkazu pre účely unesenia dôkazného bremena poškodenému ukladá, aby pod procesnou sankciou neúspechu v spore tvrdil a preukázal kauzalitu s absolútnou istotou, čo je vzhľadom na už uvedené cieľ, ktorý je nereálny a v zásade objektívne nesplniteľný. Dôsledkom takto chápanej a aplikovanej miery dôkazu o tvrdenej kauzalite je potom situácia, ktorá bráni aj realizácii hmotného práva tým, že na jednej strane žalovanému poskytuje neadekvátne výhodu v súdnom konaní a na strane druhej neodôvodnene poškodzuje žalobcu, čo je zároveň v rozpore aj s princípmi procesného práva.

V medicínskoprávných sporoch nie je v mnohých prípadoch z už uvedených dôvodov možné jednoznačne určiť skutočnú príčinu vzniku škodlivého následku, ale túto možno stanoviť len s určitou mierou jej pravdepodobnosti. V týchto prípadoch je nutné vziať do úvahy aj ďalšie prvky, na ktorých je vybudovaný systém zodpovednostného práva, a zohľadniť ich v kontexte objektívnej kauzálnej neistoty a vzájomnom nerovnocennom postavení tak, aby výsledok zodpovedal princípom, na ktorých je zodpovednosť

za ujmu/škodu postavená. V tejto situácii ide v zásade o vyvažovanie dvoch proti sebe stojacích záujmov, a to práva poškodeného na jeho odškodnenie a na druhej strane záujem na tom, aby povinnosť na náhradu škody zaťažovala iba toho, kto škodu skutočne spôsobil alebo ju mohol svojím konaním odvrátiť. Neistota vo vzťahu k príčinnej súvislosti musí byť preto spravodlivo rozdelená, pričom, ako uvádza F. Štajgr, požiadavka spravodlivého vyváženia faktickej nerovnosti sporových strán je v zásade naplnená v prípade, ak je v pochybnostiach rozhodnuté v prospech toho, komu vznikla ujma (porovnaj Dr. František Štajgr. Důkazní břemeno v civilním soudním sporu, Praha, 1931. s. 114).

Sumarizujúc uvedené možno konštatovať, že požiadavka jednoznačného preukázania príčinnej súvislosti bez možnosti pripustenia určitej rozumnej miery neistoty osobitne v sporoch, ktoré majú svoj pôvod vo vzťahoch lekár (zdravotnícke zariadenie) a pacient (klient), je v štandardnom type dôkazného sylogizmu neprimeraná, pretože narúša spravodlivú rovnováhu medzi dotknutými stranami tým, že nereflektuje objektívne limity súvisiace s následným poznávaním minulých javov, zvlášť príčinnej súvislosti, a proporcionálne nevyvažuje vzájomné asymetrické postavenie týchto subjektov, v ktorom má z už uvedených dôvodov „navrch“ zdravotnícke zariadenie, keďže na žalobcu (poškodeného) ako slabšiu stranu v ich vzájomnom vzťahu kladie neúmerané nároky, čím mu v súdnom konaní fakticky znemožňuje dosiahnutie ich uspokojenia, v dôsledku čoho porušuje aj jeden z aspektov práva na spravodlivé súdne konanie, ktorým je rovnosť jeho strán.

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti opakovane konštatuje, že zásada rovnosti účastníkov konania je súčasťou práva na spravodlivé konanie. Pod pojmom rovnosti účastníkov konania je potrebné rozumieť rovnosť ich príležitostí. To znamená, že každej procesnej strane by mala byť daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je jej protistrana. Podľa ESLP sa rovnosťou zbraní rozumie požiadavka, aby každá zo strán konania mohla obhajovať svoju vec za podmienok, ktoré ju z pohľadu konania ako celku vzhľadom na protistranu podstatným spôsobom neznevýhodňujú. Cieľom zásady rovnosti zbraní je dosiahnutie spravodlivej rovnováhy medzi stranami sporu.

Pod takto definovanú rovnosť strán spadá nielen realizácia ich oprávnení, ale aj otázky dôkazného bremena. V ústavnoprávnej rovine potom platí, že súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie je aj zásada rovnosti zbraní, čo v civilnom súdnom konaní zahŕňa tiež rovnosť dôkazných bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmú byť neprimerané, pretože v opačnom prípade nemožno konanie ako celok považovať za spravodlivé. Obdobne aj ESLP v rozsudku č. 34976/05 vydanom vo veci Metalco Bt. proti Maďarsku z 1. 2. 2011 dospel k záveru, že uloženie nesplniteľného dôkazného bremena na jednu stranu civilného sporu je porušením zásady rovnosti zbraní. Právo na rovnosť účastníkov konania teda vyžaduje, aby dôkazné bremeno kladené na jedného účastníka konania nebolo neprimerané, čo vychádza zo všeobecnej požiadavky na dosiahnutie spravodlivej rovnováhy medzi stranami sporu.

Z uvedeného možno urobiť záver, podľa ktorého ak je miera procesnoprávneho poznania vyžadovaná na preukázanie príčinnej súvislosti medzi právne relevantnými javmi zo strany žalobcu ako slabšej strany sporu zjavne neprimerane vysoká a nezohľadňujúca faktickú nerovnosť strán sporu, tak v dôsledku toho je aj dôkazné bremeno kladené na túto stranu zjavne neprimerané, čo potom vylučuje aj akúkoľvek zmysluplnú úvahu o možnosti jeho „unesenia“, čím dochádza k porušeniu práva na rovnosť strán ako jedného z komponentov práva na spravodlivé súdne konanie.

S ohľadom na už uvedené ústavný súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa v 1. rade na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Úlohou krajského súdu bude v ďalšom konaní posúdiť mieru pravdepodobnosti prenosu tohto vírusového ochorenia na sťažovateľa v 1. rade, a to metódou vylúčenia menej pravdepodobných variant a určenie varianty najpravdepodobnejšej, stanovenej kritériom nezainteresovanej racionálne uvažujúcej osoby pri zohľadnení obvyklého chodu vecí v čase, keď došlo k prenosu vírusového ochorenia na sťažovateľa v 1. rade (tzv. dôkaz *prima facie*) tak aby o pravdivosti takto stanoveného skutkového deja neboli rozumné pochybnosti,

aj keď alternatívne možnosti priebehu rozhodujúcich skutočností nebude možné teoreticky úplne vylúčiť. Vzhľadom k tomu, že otázka rozloženia dôkazného bremena ohľadom príčinnej súvislosti nie je právnymi predpismi striktné vymedzená, nič nebráni tomu, aby slabšie postavenie sťažovateľov bolo v okolnostiach danej veci kompenzované modifikáciou základnej konštrukcie bremena tvrdenia alebo dôkazného bremena, a to napríklad jeho sekundárnym prenesením na žalovaného, teda odklonom od štandardného konceptu preukazovania príčinnej súvislosti, ak si takýto prístup bude vyžadovať spravodlivé posúdenie okolností danej veci.

Nad rámec už uvedeného považuje ústavný súd za potrebné ďalej uviesť, že krajský súd v napadnutom rozhodnutí svoj záver o jednoznačnom nepreukázaní príčinnej súvislosti vzniku ochorenia sťažovateľa v 1. rade s jeho pôsobením ako darcu krvi a krvnej plazmy u právnej predchodkyne žalovanej v rokoch 1972 až 1992 založil aj na predpoklade možného prenosu vírusovej hepatitídy typu C aj iným spôsobom jej prenosu, a to napriek tomu, že takýto záver z dokazovania nevyplýval, a tiež z neho nevyplývalo, že by sťažovateľ v 1. rade patril medzi nejaké rizikové skupiny obyvateľstva, ktoré vzhľadom na rizikový charakter svojho správania sú vo zvýšenej miere ohrození možnosťou nákazy vírusovej hepatitídy typu C.

4. K námietke sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade týkajúcej sa posúdenia vedomosti sťažovateľa v 1. rade o jeho zdravotnom stave

Podstatu argumentácie sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade tvorí námietka svojvoľného posúdenia krajského súdu náležitej informovanosti, a tým aj vedomosti sťažovateľa v 1. rade „o jeho diagnóze a s tým súvisiacej vedomosti o ochorení pri darovaní krvi novonarodeným sťažovateľom 2/ a 3/“, ako skutočnosti vylučujúcej zodpovednosť právneho predchodcu žalovanej za škodu na zdraví, ktorá im vznikla v súvislosti s podanou transfúziou krvi pochádzajúcej od sťažovateľa v 1. rade.

Krajský súd svoje zistenie o náležitom informovaní sťažovateľa v 1. rade o jeho zdravotnom stave v čase darovania krvi sťažovateľovi v 2. rade a sťažovateľke

v 3. rade po skutkovej stránke odôvodnil tým, že „výsluchmi svedkov, [REDACTED] [REDACTED]..., [REDACTED]..., [REDACTED]..., [REDACTED]..., znaleckými dokazovaním, oboznámením sa so zdravotnou dokumentáciou (lekárska správa zo dňa 5. 3. 1980 - poučený, že nie je vhodný na darovanie; lekárska správa zo dňa 30. 5. 1986 – poučený, že je možné darovanie na laboratórne účely; lekárska správa zo dňa 3. 6. 1986 potvrdená podpisom navrhovateľa 1./ – poučený o sangviteste, o očkovaní, o možnosti darovať krv na laboratórne účely) bolo preukázané, že navrhovateľ 1./ bol oboznámený so svojim zdravotným stavom t. j., že je vylúčený z darcovstva“.

Ako už ústavný súd uviedol, súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je taktiež právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

Z napadnutého rozsudku krajského súdu síce vyplýva, že sa zaoberal otázkou možnej vedomosti sťažovateľa v 1. rade o jeho prípadnej nespôsobilosti darovať krv na liečebné účely, avšak z obsahu jeho odôvodnenia nemožno identifikovať proces hodnotenia tej časti argumentácie sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade, v rámci ktorej poukazovali na protichodné záznamy vyplývajúce zo zdravotnej dokumentácie sťažovateľa v 1. rade a dôvodne spochybňujúce interpretačnú alternatívu o vedomosti sťažovateľa v 1. rade o svojom zdravotnom stave, ktorú bez primeranej reakcie na túto argumentáciu sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade prijal krajský súd.

V súvislosti s vedením zdravotnej dokumentácie a jej možnými interpretačnými variantmi týkajúcimi sa jej obsahu považuje ústavný súd nad rámec uvedeného za potrebné uviesť, že nedostatky v jej evidencii, prípadne jej možné rozdielne interpretačné varianty o jej obsahu nemôžu ísť na ťarchu pacienta, pretože je to práve príslušné zdravotnícke zariadenie, ktoré je povinné pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti (vedenie zdravotníckej dokumentácie pacienta nevynímajúc) postupovať s odbornou starostlivosťou.

Vychádzajúc zo svojich zistení ústavný súd zastáva názor, že závery, ku ktorým krajský súd dospel vo vzťahu k vyriešeniu základnej otázky – či bol sťažovateľ v 1. rade primeraným spôsobom informovaný o svojom zdravotnom stave a následkoch, ktoré mu z tejto situácie do budúcnosti vyplývali, nemožno považovať za jasne, zrozumiteľne a presvedčivo vyargumentované, keďže nedáva v zásade žiadne konkrétne odpovede na podstatné argumenty sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

5. K námietke sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade týkajúcej sa posúdenia *lege artis* postupu právneho predchodcu žalovanej pri podaní transfúzie krvi

Sťažovateľ v 2. rade a sťažovateľka v 3. rade v súvislosti s uvedenou námietkou tvrdia, že krajský súd nereagoval primeraným spôsobom na ich tvrdenie, že im podaná krv od sťažovateľa v 1. rade bola dodaná „z KHTK a na novorodeneckom oddelení v NsP Staré mesto krvné konzervy prevzali z KHTK sérologicky vyšetrené s podkladmi o možnosti ich použitia, lekári na KHTK museli mať po oboznámení sa s krvnou konzervou č. 3982 s menom sťažovateľa 1/ vedomosť, že sa v nej nachádza krv sťažovateľa 1/. Predmetná konzerva mala byť vyradená...“

Z uvedených zistení jasne vyplýva, že... lekári z KHTK nezachytením krvnej konzervy sťažovateľa 1/ sú priamo zodpovední za nakazenie sťažovateľov 2/ a 3/ vírusovou hepatitídou C v roku 1986...“.

Krajský súd na túto ich argumentáciu reagoval iba tým, že „[p]ostup právneho predchodcu odporcu (Kliniky hematológie a transfuziológie [redacted] [redacted]) pri transfúzii krvi navrhovateľov 2./, 3./ bol v súlade s príslušnými

predpismi t. j. bol lége artis. čo vyplýva z vyššie citovaných znaleckých posudkov č. 4/2002 a č. 16/2004, z výsluchu svedkyne [REDAKOVANÉ], vedúcej [REDAKOVANÉ] (č. l. 185 spisu), z Vyjadrenia MZ SR, sekcia zdravotnej starostlivosti zo dňa 5. 10. 1995, keď Znalecká komisia MZ SR prešetrovala sťažnosť navrhovateľa 1./ Ak navrhovatelia namietali porušenie povinností právneho predchodcu odporcu, ktoré odvodzovali z vyjadrenia Štátneho zdravotného ústavu [REDAKOVANÉ] č. ŠZÚ/70-589-9513/98 zo dňa 01. 10. 1998 podľa ktorého Klinika hematológia a transfuziológie, [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] od roku 1992 doteraz nenahlásila prípad anti-HCV positivity navrhovateľa 1./, tak prípadne porušenie tejto povinnosti nemohlo spôsobiť samo o sebe poškodenie zdravia navrhovateľa 1./, resp. zdravia navrhovateľov 2./, 3./ ku ktorému malo dôjsť v roku 1977, resp. v 1986 a právny predchodca odporcu mal porušiť svoje povinnosti až po roku 1992.“.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd pri odôvodňovaní svojho rozhodnutia ani v tejto časti nepostupoval v súlade s už uvedenými požiadavkami vyplývajúcimi aj z relevantnej judikatúry ESLP (ktorú si vo svojej judikatúre osvojil aj ústavný súd, pozn.), ktorou je pri svojom rozhodovaní tiež nespochybniteľne viazaný. Tento svoj názor zakladá ústavný súd predovšetkým na tom, že príslušná časť odôvodnenia napadnutého rozsudku vôbec nereaguje na sťažovateľom v 2. rade a sťažovateľkou v 3. rade predstretú argumentáciu o porušení povinnosti právneho predchodcu žalovanej identifikovať a zachytiť krvnú konzervu s biologickým materiálom sťažovateľa v 1. rade.

S poukazom na svoju doterajšiu judikatúru, ako aj judikatúru ESLP ústavný súd prisvedčuje názoru sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade, že krajský súd námietky „v odvolacom konaní žiadnym spôsobom nevzal do úvahy a v nadväznosti na okolnosti skutkového stavu ich žiadnym spôsobom právne nevyhodnotil, čím porušil [ich] ústavné právo na súdnu ochranu garantovanú čl. 46 ods. 1 Ústavy SR“.

Takéto odôvodnenie výroku napadnutého rozsudku krajského súdu vo vzťahu k meritórnemu zisteniu považuje ústavný súd za nedostatočné, a preto vyznievajúce ako nepresvedčivé, čo je dostatočným argumentom na vyslovenie jeho arbitrárnosti

a dôvodom vyslovenia porušenia práv sťažovateľa v 2. rade a sťažovateľky v 3. rade aj v tejto časti.

Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu je podľa názoru ústavného súdu zo všetkých uvedených dôvodov za hranicou ústavnej udržateľnosti. Sumarizácia nedostatkov vo vzťahu k záveru, ku ktorému krajský súd v napadnutom rozsudku dospel, spôsobuje, že tento záver vyznieva nepresvedčivo a na ujmu sťažovateľov. Tým došlo, podľa názoru ústavného súdu zo strany krajského súdu k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak to je možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa čl. 127 ods. 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

V nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zrušil ústavný súd napadnutý krajského

súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). V ďalšom konaní bude krajský súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto rozhodnutí.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátskou kanceláriou Čarnogurský ULC s. r. o. v konaní pred ústavným súdom. Úhradu sťažovateľom priznal spolu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a jej podanie) podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v nimi požadovanej výške neprevyšujúcej sumu, na ktorú by mali nárok podľa vyhlášky (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania v uvedenej sume je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2017